

En lärande **innovationspolitik**

– ett ramverk för innovationspolitiska
utvärderingar och analyser

I den här rapporten föreslår Tillväxtanalys en analys- och utvärderingsmodell som kan stödja implementeringen av regeringens innovationsstrategi. Modellen tar sin utgångspunkt i OECD:s ramverk för policymix.

Dnr: 2012/008
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon: 010-447 44 00
Telefax: 010-447 44 01
E-post: info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information, kontakta:

Irene Ek
Telefon: 010-447 44 79
E-post: irene.ek@tillvaxtanalys.se

Lars Bager-Sjögren
Telefon: 010-447 44 72
E-post: lars.bager-sjogren@tillvaxtanalys.se

Förord

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser – Tillväxtanalys – har i 2012 års regleringsbrev fått i uppdrag att utveckla en ram för innovationspolitiska analyser och utvärderingar:

”Tillväxtanalys uppdras att vidareutveckla arbetet kring slutsatserna i rapporten ”The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System” som en del i arbetet med den nationella innovations-strategin. Vidare ska Tillväxtanalys, i ett mer långsiktigt perspektiv, utveckla en ram för innovationspolitiska analyser och utvärderingar. I ett andra steg ska Tillväxtanalys genomföra metautvärderingar av tillväxtpolitiska verktyg som främjar innovations- och näringslivsdynamik på nationell och regional nivå”

Den innovationsstrategi som regeringen lade fram år 2012 utgör utgångspunkten för rapporten. Syftet har varit att dels utveckla en modell för att identifiera hur ett systematiskt utvärderings- och analysarbete löpande kan genomföras för att utveckla och stödja implementeringen av innovationsstrategin, dels genomföra några sådana studier som identifierades som problematiska i bakgrundsrapporten till OECD:s utvärdering av den svenska innovationspolitiken.

I uppdraget har en kartläggning genomförts med syfte att ge en samlad bild av den svenska policyinstrumentmixen hos de myndigheter som sorterar under Näringsdepartementet. En metastudie av några effektutvärderingar har utförts med syfte att diskutera hur utvärderingsmetoder kan utvecklas i syfte att uppskatta måluppfyllelsen för innovationspolitiska verktyg och program. Tre andra delstudier har särskilt fokuserat på hur mätningar av innovation och innovationsverksamhet kan förbättras för framväxten av en lärande innovationspolitik.

Sammantaget pekar resultaten i rapporten på att det svenska innovationssystemet förvisso levererar på en mycket hög internationell nivå, men att en central policyutmaning i den fortsatta implementeringen av innovationsstrategin är att FoI- och näringslivspolitikerna bereds utifrån ett helhetsperspektiv. Reformerna inom ett policyområde riskerar att få liten effekt om de hindras av åtgärder inom andra delar. Den genomförda kartläggningen av policyinstrumentmixen visar bland annat det som har framkommit i OECD:s genomlysning, nämligen att många aktörer i det svenska innovationssystemet har flera mindre och överlappande instrument vilket kan leda till att det slutliga innovationsutfallet riskerar att bli svagt.

Det svenska näringslivet står inför stora framtida utmaningar och innovationsstrategins implementering ska bidra till en effektiv anpassning och förnyelse. Som rapporten visar kräver detta en kontinuerlig diskussion och analys av den innovationspolitiska helhetens utformning – ett arbete som Tillväxtanalys på olika sätt kommer att bidra till med analyser och utvärderingar för utveckling av en lärande innovationspolitik.

Irene Ek, Lars Bager-Sjögren och Enrico Deiaci på Tillväxtanalys har skrivit rapporten.

Östersund, december 2013

Dan Hjalmarsson
Generaldirektör
Tillväxtanalys

Innehåll

Sammanfattning	7
Summary	10
1 Inledning	13
1.1 Innovationspolitiska trender.....	13
2 Ett ramverk för innovationspolitiska analyser	15
2.1 Utmaningar i innovationssystemet.....	15
2.2 Vad är en innovationspolitisk mix och hur kan den användas?	16
2.3 Ett ramverk.....	17
2.3.1 Diagnostik	18
2.3.2 Innovationspolicy.....	19
2.3.3 Kartlägga policyinstrumentmixen	20
2.3.4 Uppföljning för att skapa ett lärande.....	20
3 En samlad bild av policyinstrumentmixen.....	21
3.1 Nyckelaktörer som ger stöd.....	21
3.1.1 Policyinstrument som används för att ge stöd.....	21
3.1.2 Metod.....	22
3.2 Initial kartläggning av policyinstrument.....	22
3.2.1 Vinnova.....	22
3.2.2 Tillväxtverket	24
3.2.3 Almi.....	25
3.2.4 Patent och registreringsverket (PRV).....	26
3.2.5 Research Institute of Sweden (Rise).....	26
3.2.6 Universitetens innovationskontor	27
3.2.7 Statens Energimyndighet	28
3.2.8 Västra Götalandsregionen	31
3.2.9 Region Skåne	32
3.2.10 Stockholm	33
3.2.11 Den samlade bilden av policyinstrumentmixen	34
3.3 Vad syns i mikrodatan för statligt stöd till näringslivet?	37
4 Utveckla lärandet med diagnostik	39
4.1 Sammanfattningar av utförda studier	39
4.1.1 Granskning av Vinnovas effektutvärderingar	39
4.1.2 Snabbväxande företags innovationsarbete	41
4.1.3 Att mäta design	41
4.1.4 Nordiska universitet i jakt på världsklass.....	42
4.2 Sammanfattning	44
5 Diskussion och slutsatser	45
5.1 Fortsatt lärandet med stöd av policyinstrumentmixen	45
5.2 Fortsatt lärandet med förbättrad diagnostik.....	46
5.3 Tillväxtanalys roll i det framtida arbetet	47
Referenser.....	48
Bilaga 1 Översikt policyinstrument på Vinnova.....	49
Bilaga 2 Översikt policyinstrument på Tillväxtverket.....	52
Bilaga 3 Översikt policyinstrument på Energimyndigheten	56

Figur- och tabellförteckning

Figur 1 Ett ramverk för innovationspolitiska analyser	18
Figur 2 Initial kartläggning av den svenska policyinstrumentmixen	21
Figur 3 Olika typer av policyinstrument på Vinnova, i procent	24
Figur 4 Olika typer av policyinstrument på Tillväxtverket, i procent	25
Figur 5 Olika typer av policyinstrument på universitetens innovationskontor, i procent	28
Figur 6 Olika typer av policyinstrument i Västra götaland, i procent	32
Figur 7 Olika typer av policyinstrument i Skåne, i procent	33
Figur 8 Olika typer av policyinstrument i Stockholm, i procent	34
Figur 9 Totalbild av policyinstrumentmixen uppdelad på typer av instrument, i procent	35
Figur 10 Typologi som beskriver hur kunskapen från policyinstrumentmixen kan användas	46
Tabell 1 Frågemall för kartläggning av policyinstrument.....	21
Tabell 2 Aktörer i Tillväxtanalys MISS-databas, stöd för år 2010	38
Tabell 3 Diagnostik – Nya studier som identifierar utvecklingsområden.....	39
Tabell 4 Hur diagnostik används i det innovaitonspolitiska ramverket.....	47

Sammanfattning

Under 2011 genomförde Tillväxtanalys studien *The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System* som ett underlag för den utvärdering av svensk innovationspolitik som genomfördes av OECD och som publicerades i november 2012. I november 2012 publicerades även regeringens innovationsstrategi.

Syftet med föreliggande rapport är att sammanfatta hur Tillväxtanalys har valt att hantera de två deluppdrag som formulerades i 2012 års regleringsbrev, nämligen att med utgångspunkt från innovationsstrategin och bakgrundsstudien:

- utveckla en ram för innovationspolitiska analyser och utvärderingar
- vidareutveckla arbetet kring slutsatserna i rapporten *The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System*.

Den forsknings- och innovationspolitik som har utformats i Sverige under det senaste årtiondet har på olika sätt syftat till att komma tillrätta med bristerna i innovationssystemet, exempelvis samverkan mellan forskning och näringsliv. Detta har inneburit att en komplex flora av åtgärder och instrument har vuxit fram. Fokus har ofta legat på introduktion av enskilda åtgärder och instrument, utan att se hur hela systemet kan komma att påverkas. De enskilda instrumenten har heller inte alltid utvärderats på ett vetenskapligt sätt och ineffektiva instrument har haft en tendens att leva kvar, trots evidens om låg effektivitet. Båda dessa observationer ställer frågor kring policylärande och forsknings- och innovationspolitikens policyinstrumentmix på sin spets, vilket utgör huvudtemat i rapporten.

Den svenska innovationspolitiska mixen har analyserats vid flera tillfällen. Resultaten visar bland annat på en otillräcklig samordning mellan de myndigheter som ger innovationsstöd, vilket medför en bristfällig koordinering mellan de statliga stödinstrumenten. Då det statliga stödet inte har samordnats blir även helhetsbilden fragmenterad och det nationella innovationssystemet anses inte fungera optimalt, enligt bland annat OECD:s utvärdering.

Förslag på innovationspolitiskt ramverk

Tillväxtanalys föreslår ett ramverk för att beskriva hur de existerande stöden fungerar och för att exemplifiera hur de politiska intentionerna kan vägleda de aktörer som ska utforma och implementera den svenska innovationspolitiken. Den föreslagna ramen ska därför ses som en plattform för att på ett systematiskt sätt identifiera analys- och utvecklingsbehov för innovationspolitiken och bidra till bättre samordning med de verkställande aktörerna. Ramverket bygger på OECD:s begrepp som levererades i OECD:s utvärdering i november 2012. Genom att använda OECD:s begrepp kan Tillväxtanalys bidra till att utveckla den kunskapsbas som utvecklats i OECD:s genomlysning. För att bli mer användbart för just svenska förhållanden föreslås ett ramverk som består av fyra delar:

- diagnostik
- innovationspolicy
- kartlägga policyinstrumentmixen
- följa utvecklingen och skapa ett lärande

Anledningen till att dessa fyra delar har valts är att OECD:s genomlysning visar att det är inom dessa områden som det svenska innovationssystemet behöver utvecklas.

Fortsatt lärande med stöd i policyinstrumentmixen

En av underlagsrapporterna om den svenska policyinstrumentmixen stödjer det som har framkommit i både Europeiska kommissionens samt OECD:s genomlysning.¹ Många innovationspolitiska aktörer har ofta flera mindre och överlappande instrument. Ett område där stöden överlappar varandra är SME-stöd. Ett annat område där de undersökta organisationerna har flera stöd, är stora FoI-relaterade samarbetsprojekt. OECD:s genomlysning betonar att det är problematiskt med flera parallella satsningar eftersom detta minskar möjligheten att kraftsamla och skapa en kritisk massa.

Syftet med kartläggningen av den svenska policyinstrumentmixen är att inleda en diskussion som kan användas för att:

- bidra till bättre koordinering hos de statliga aktörer som ger innovationsstöd för att undvika överlappning eller identifiera områden som inte täcks eller har tillräcklig kritisk massa
- öka transparensen i hur det statliga stödet delas ut till bidragsmottagarna
- ge vägledning i hur existerande policyinstrument kan förändras för att bättre spegla nya politiska prioriteringar
- ge vägledning i hur nya instrument som lanseras kan komplettera, eller i alla fall inte störa, den existerande policyinstrumentmixen
- låta utvärderingar av existerande policyinstrument påverka utformningen av kommande insatser
- förbättra rapporteringen från de undersökta organisationerna för att undvika att det statliga stödet till innovation räknas flera gånger

Fortsatt lärandet utifrån diagnostiken

Trots att Sverige är ledande i internationella rankinglistor, krävs insatser för att förbättra innovationsresultaten på både nationell och regional nivå. Syftet med en systematisk diagnostik är att analysera vilka delar i innovationssystemet som fungerar bra respektive dåligt. Denna kunskap kan sedan användas för att belysa de andra delarna i det innovationspolitiska ramverket och förbättra effektiviteten i innovationssystemet genom att visa var insatserna behöver göras inom ramen för innovationsstrategin.

Mot denna bakgrund genomfördes fyra olika delstudier. Tabellen beskriver vilken typ av resultat som har framkommit och implikationerna för det innovationspolitiska lärandet.

---

¹ Arbetsnamnet på den kommande underlagsrapporten är "Stödinstrument för innovation – kartläggning av instrument för att implementera den svenska innovationspolitiken". Underlaget är tänkt att publiceras i Tillväxtanalys PM-serie i början av år 2014.

Namn på diagnostikstudie	Resultat	Hur kunskapen kan användas för att skapa lärande i det innovationspolitiska ramverket
Metastudie av några av Vinnovas effektutvärderingar	Empirin visar att utvärderingarna fokuserar på att beskriva resultaten från genomförda program snarare än att mäta effekter mot en tydlig kontrafaktisk norm.	Vid utformningen av svensk innovationspolicy bör oberoende utvärderingar övervägas för att säkerställa att politiken implementeras på bästa sätt.
Snabbväxande företag	Resultatet tyder på att snabbväxande företag inte fångas i innovationsstatistiken.	Det behövs mer kunskap om hur viktiga dessa företag verkligen är för svensk tillväxt för att kunna påverka utformningen av innovationspolitiken, dvs. det behövs mer diagnostik.
Mäta design	Inom ramen för ett EU-samarbete har Tillväxtanalys gett rekommendationer på hur design kan mätas bättre.	Förslag på hur design kan mätas bättre har inkommerats i indikatorutvecklingen vid Europeiska kommissionen, samt i OECD:s arbete med att revidera Frascati-manualen. Diagnostikprocessen fortsätter på internationell nivå.
Nordiska universitet i jakt på världsklass	Tillväxtanalys rapport visar att universitetsledningens ställning är tydligare på Aarhus universitet än på Göteborgs universitet där resurserna kontrolleras på institutionsnivå.	Universiteten får en allt mer framträdande roll i innovationspolitiken som utbildnings- och forskningsnoder, vilket kräver en ökad koordinering mellan innovations- och forskningspolitik.

Tillväxtanalys roll i det framtida arbetet

Den analysram som föreslås i denna rapport och de nya studier som har utförts inom ramen för regeringsuppdraget, pekar på fördelarna av ett fortlöpande lärande med fokus på att bygga upp kompetens och färdigheter i såväl utformningen av den svenska innovationspolitiken och implementeringen av innovationsstrategin som i utformningen av policy-instrumentmixen. Lärandet omfattar både en anpassning och ett kompetensbyggande för att förbättra effektiviteten i det svenska innovationssystemet. När det inte finns något enkelt facit på vad som är en optimal utformning blir förmågan till lärande, kopplad till styrning, viktiga inslag i den innovationspolitiska utvecklingen.

En svårighet för en lärande innovationspolitik är Sveriges unika sätt att organisera hur policy formuleras. Den svenska regeringsstrukturen baseras på en tydlig arbetsfördelning mellan departement som formulerar policy och verkställande myndigheter. Därtill kommer det komplexa policyfält som utgör innovationspolitiken med avseende på bredd, aktörer och angränsande policyområden. Den föreslagna ramen ska därför ses som en gemensam plattform för att på ett systematiskt sätt identifiera analys- och utvecklingsbehov för innovationspolitiken, samt bidra till bättre samordning med de verkställande aktörerna.

Summary

In 2011, The Swedish Agency for Growth Policy Analysis, henceforth called *Growth Analysis*, conducted a study called *The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System* as a basis for the evaluation of Swedish innovation policy made by the OECD. The report was published in November 2012, the same month that the Swedish government published its innovation strategy.

The purpose of the present report is to summarise how Growth Analysis has chosen to approach the two sub-assignments detailed in its appropriation directions for 2012 based on the innovation strategy and the OECD background study:

- develop a framework for analyses and evaluations related to the innovation policy
- further elaboration of the conclusions from *The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System*.

The research and innovation policy drawn up in Sweden over the past decade, has attempted, in various ways to rectify shortcomings in the innovation system. This has resulted in a complex flora of instruments, where the focus has often been on introducing individual instruments without considering how they might affect the system as a whole. Furthermore, the individual instruments have not been scientifically evaluated and some instruments have had a tendency to remain in place despite evidence that they are not very effective. Both observations bring questions of continued policy learning and the mix of policy instruments to a head, which is the main theme of the report.

Sweden's innovation policy mix has been analysed on a number of occasions. The results among other things indicate insufficient coordination between the authorities/agencies that provide support. The big picture is fragmented and the national innovation system is not deemed to function optimally.

Proposed innovation policy framework

Growth Analysis proposes a framework to analyse the Swedish policy mix and guide those actors whose task it is to draw up and implement Sweden's innovation policy. The proposed framework is therefore to be considered a platform to systematically identify analysis and development needs concerning the innovation policy and contribute to better coordination with the executive players. The framework is based on the OECD's policy mix framework. By using the OECD's concepts, Growth Analysis can extend the knowledge-base developed in the OECD's reports.

The framework consists of the following:

- diagnostics
- innovation policy
- mapping of the policy instrument mix
- monitor developments and create learning.

These areas are put forward in the OECD report as requiring further development.

Continued learning with support in the policy instrument mix

One of the underlying reports concerning Sweden's policy instrument mix supports the findings of both the European Commission's and the OECD's studies.² Many players in the innovation policy arena often have minor and overlapping instruments. One area where the instrument overlaps is support for SMEs. Another area where the organisations studied have several measures is large collaborations or excellence centres. The OECD's report emphasises that pursuing several parallel excellence centres is a problem, since it reduces the possibility to join forces and create a critical mass.

The purpose of making a survey of Sweden's policy instrument mix is to initiate a discussion that can be used to:

- contribute to better coordination on the part of the government players who provide innovation support to avoid overlaps or identify areas not covered or lack critical mass
- increase transparency in how state support is distributed to the recipients
- provide guidance on how existing policy instruments can be changed to better reflect new political priorities
- provide guidance on how new instruments that are launched can complement, or at least not disturb, the existing policy instrument mix
- allow evaluations of existing policy instruments to influence the shaping of future initiatives
- improve reporting from the organisations studied in order to avoid state support for innovation being counted more than once.

Continued learning on the basis of the diagnostics

Despite Sweden being a leader on international ranking lists, action is needed to improve the results of innovation at both national and regional level. The purpose of systematic diagnostics is to analyse what parts of the innovation system work well and those that need improvement. This knowledge can then be used to shed light on the other parts of the innovation policy framework and improve the effectiveness of the innovation system by showing where measures need to be applied within the framework of the innovation strategy.

Against this background, four different studies have been made. The table describes the findings from the studies and implications for learning concerning the innovation policy.

---

² The working name of the coming report is "Stödinstrument för innovation – kartläggning av instrument för att implementera den svenska innovationspolitiken" [Support instruments for innovation – a survey of instruments for implementing Sweden's innovation policy]. The intention is to publish the underlying material in Growth Analysis' WP/PM series in early 2014.

Title of diagnostics study	Results	How the knowledge can be used to create learning in the innovation policy framework
Meta-study of some of Vinnova's impact assessments	Empirical experience shows that the evaluations focus on describing the results of programmes rather than on measuring outcomes against a clear contra factual norm.	When designing an innovation policy for Sweden, independent evaluations should be considered in order to ensure that the policy is implemented in the best possible way.
Fast-growing companies	The findings indicate that fast-growing companies are not captured in the innovation statistics.	More knowledge is needed of how important these companies are to Swedish growth in order to be able to influence the design of the innovation policy, i.e. more diagnostics are needed.
Measure design	Within the framework of an EU collaboration, Growth Analysis has made recommendations for how design can be measured better.	Proposals for how design can be measured better have been incorporated into the development of indicators at the European Commission and in the OECD's work on revising the Frascati Manual. The diagnostics process is continuing at international level.
Universities in the Nordic region in pursuit of world class	Growth Analysis' report shows that the position of the university's management is clearer at Aarhus University than at the University of Gothenburg, where resources are controlled at department level.	The universities are taking on an increasingly prominent role in innovation policy as education and research nodes, which requires more coordination between innovation and research policy.

Growth Analysis' role in the work to come

The analysis framework proposed in this report and the new studies made within the framework of the government's commission point out the advantages of continuous learning focused on building up competence and proficiency in both the design of Sweden's innovation policy, the implementation of the innovation strategy and the composition of the policy instrument mix. Learning comprises both adaptation and competence-building to improve the effectiveness of the Swedish innovation system. Since there are no ready answers as to what an optimal design should look like, the ability to learn, linked to governance, is an important feature of the development of the innovation policy.

One difficulty that faces a learning innovation policy is Sweden's unique way of organising how policies are formulated. Sweden's system of government is based on a clearly defined distribution of work between the ministries that formulate policy and the authorities and agencies that implement the policies. The proposed framework is therefore to be seen as a common platform to systematically identify analysis and development needs concerning the implementation of innovation policy and contribute to better coordination with the executive players.

1 Inledning

Under 2011 genomförde Tillväxtanalys studien *The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System* som dels analyserade hur svensk forskning och innovation har utvecklats de senaste tio åren, dels diskuterade på vilket sätt innovation kan mätas och vilka indikatorer som bäst fångar den komplexa innovationsverksamhet som utmärker dagens svenska näringsliv.³ Studien var ett underlag för OECD:s utvärdering av svensk innovationspolitik som publicerades i november 2012.

Syftet med den föreliggande rapporten är att sammanfatta hur Tillväxtanalys har valt att hantera de två deluppdrag som formulerades i 2012 års regleringsbrev, med utgångspunkt från bakgrundsstudien:

- Utveckla en ram för innovationspolitiska analyser och utvärderingar.
- Vidareutveckla arbetet kring slutsatserna i rapporten *The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System*.

1.1 Innovationspolitiska trender

Begreppen innovation och innovationspolitik är nykomlingar i den svenska politiska vokabulären (Benner, 2008). Området har däremot en lång historia eftersom frågan hur relationen mellan forskning, näringslivsutveckling och ekonomisk tillväxt bäst bör styras har varit ett centralt policytema ända sedan den moderna svenska kunskapspolitiken formulerades på 1940-talet. Enligt utredningarna låg tonvikten framför allt på ”teknisk-industriell” kunskapsförsörjning (Benner 2008).

Den innovationsstrategi som regeringen lade fram år 2012 är en logisk fortsättning på ett ökat politiskt intresse för innovationspolitik. Det senare tog fart år 2001 genom ett gradvis ökat åtagande från framför allt Vinnova. Men innovationspolitik är ett komplext policyfält, inte minst när det gäller dess bredd och många angränsande policyområden. I likhet med flera innovationsstrategier som har tagits fram i andra länder har den svenska strategin därför varit att ta ett helhetsgrepp kring innovationsfrågorna och anamma en bredare syn på innovation än den strikt teknologiska.

En konsekvens är bland annat att förmågan att hantera innovationssystemets effektivitet seglar upp som en viktig policyutmaning, inte minst för länder som ligger nära den internationella vetenskaps- och innovationsfronten. Vilka reformer behövs? Vilken policy-instrumentmix är den rätta i ett föränderligt globalt näringsliv? Stödjer existerande instrument det som bedöms vara utmaningar för ekonomier vid den internationella innovationsfronten? Hur effektiva är de existerande instrumenten? Är de för många och har de rätt resursnivå?

Internationell forskning och en rad nationella utredningar har på olika sätt tacklat och bidragit med inspel i dessa frågor (Tillväxtanalys 2011 och OECD 2012). Förslag på nya sätt att mäta innovation har framförts, utvärderingar av vissa närings- och innovationspolitiska stödinstrument har påbörjats och en rad konkreta reformförslag har cirkulerat i den innovationspolitiska debatten. En fråga som däremot har varit lite mer styvmoderligt behandlad, åtminstone i den svenska debatten, är vikten av lärande i innovationspolitiken. En lärande innovationspolitik uppmärksammar vad svenska departement och myndigheter gör

³ Rapport 2011:04.

för att höja utvecklingstakten och förbättra policyinstrumentmixen för att främja det svenska innovationsklimatet. Borrás (2009) menar därvidlag att policylärande är ett av flera nödvändiga villkor för en lärande innovationspolitik. Detta avser alla aktiviteter som tas för att utvärdera olika innovationspolitiska initiativ, att lära av olika omvärldsaktiviteter och att diskutera vilka initiativ som kan komma att behövas för att främja nya produkter och tjänster i det svenska näringslivet. Exempel på instrument som har använts i ett europeiskt perspektiv är bättre innovationsindikatorer, policyanalyser av de samhällsekonomiska effekterna av olika strategier och programåtgärder, samt en rad framåtblickande metoder (exempelvis technology foresight).

Behovet och mekanismerna för ett ökat svenskt policylärande har också varit en av utgångspunkterna i regleringsbrevet och på det formulerade uppdraget att ”*utveckla en ram för innovationspolitiska analyser och utvärderingar*”. Syftet med Tillväxtanalys regleringsuppdrag är därför att:

- precisera och utveckla denna ram för en lärande svensk innovationspolitik
- exemplifiera hur policylärandet kan utvecklas
- föreslå hur ett systematiskt utvärderings- och analysarbete löpande kan genomföras för att utveckla och stödja implementeringen av innovationsstrategin.

Det bör påpekas att målet med denna rapport inte är att ge en heltäckande ram, utan att ta vissa konkreta steg som ska vägleda det fortsatta arbetet med att ta fram analyser och underlag för en lärande innovationspolitik.

Rapporten är upplagd på följande sätt: i kapitel 2 föreslår Tillväxtanalys ett innovationspolitiskt ramverk för att visa hur existerande stöd fungerar och exemplifiera hur de politiska intentionerna kan vägleda de aktörer som ska implementera den svenska innovationspolitiken. I kapitel 3 ges en samlad bild av hur den svenska innovationspolitiken tillämpas i en ny kartläggning av hur myndigheterna ger ut stöd. I kapitel 4 presenteras studier som exemplifierar hur diagnostikdelen i det föreslagna ramverket kan användas. I det avslutande kapitlet, kapitel 5, föreslås slutligen hur Tillväxtanalys kan vägleda departement och berörda myndigheter i både policyformulering och implementering av den svenska innovationspolitiken.

Faktaruta 1: Kommande underlagsrapporter

- Granskning av Vinnovas effektutvärderingar (WP/PM 2013).
- Snabbväxande företags innovationsarbete, en intervjustudie (WP/PM 2013).
- Measuring design, Guidelines and research report (WP2).
- Nordiska universitet i jakt på världsklass (WP/PM 2013).

2 Ett ramverk för innovationspolitiska analyser

2.1 Utmaningar i innovationssystemet

Tillväxtanalys har genomfört en rad studier som beskriver ett förändrat internationellt och svenskt innovationslandskap. I flera rapporter beskrivs den pågående globaliseringen av forskning och innovation och de djupgående förändringar som det svenska näringslivet har genomgått de senaste tjugo åren (faktaruta 2).

Bland annat visar analyserna:

- att FoU-utgifter i näringslivet ser ut att ha stagnerat, särskilt i de utlandsägda företagen⁴
- att medelstora svenska företag har förvärvat av stora utländska koncerner och spelar en växande roll för Sveriges export
- att samspelet mellan de stora industriföretagen och de kunskapsintensiva tjänsterna för närvarande dominerar utvecklingsdynamiken i svenskt näringsliv
- att de kunskapsintensiva tjänsterna (som ofta finns i tätorterna) är centrala för en hög produktivitet i de övriga näringslivet
- att betydelsen av globala värdekedjor har ökat, vilket sätter hård press på de svenska företagen att konkurrera med innovativa produkter och tjänster.

Tillväxtanalys har diskuterat och visat att denna omvandling kommer att ha konsekvenser för forsknings- och innovationspolitikens styrning, innehåll och utformning. I Tillväxtanalys underlagsrapport till OECD (Tillväxtanalys 2011) beskrivs omvandlingen av det nationella innovationssystemet på följande sätt:

“...the analysis in the report suggests the development of much more complex innovation patterns in Sweden, which are hidden in the structure of available and static innovation indicators. Evidence shows that Sweden’s NIS has been reorganized in complex value chains which imply that common propositions like: “large corporations do not contribute in the same amount as earlier” or “Sweden lacks in high technology exports” are not entirely true or at least reflect misconceptions about the structure and importance of value chains in the NIS as well as the increasing dependence between advanced manufacturing and knowledge-intensive business services. These complex and interconnected innovation systems where R&D-intensive manufacturing and knowledge-intensive business services meet seems to be areas where Sweden has competitive advantages”.

Denna omvandling är en viktig utgångspunkt för hur ett innovationspolitiskt ramverk bör utformas. Myndigheten har producerat flera kompletterande rapporter, utfört omvärldspaningar, arrangerat seminarier, bidragit till arbetet med innovationsstrategin och deltagit i olika beredningsdiskussioner. Faktarutan nedan visar hur Tillväxtanalys har gått vidare sedan underlaget till OECD:s granskning levererades år 2011.

⁴ För aktuell statistik, se Tillväxtanalys Statistik 2013:04 *Forskning och utveckling i internationella företag 2011*.

Faktaruta 2 – Relaterade rapporter från Tillväxtanalys

- Regional attraktivitet – tillväxtmotor i en global verklighet (Tillväxtfakta 2012).
- Från Arjeplog till Heilongjiang – svensk innovationskraft i en global verklighet (Tillväxtfakta 2011).
- Tjänsternas betydelse för tillväxt och omvandling i svensk ekonomi (Rapport 2010:13).
- Svensk tjänstehandel – omfattning, utveckling och betydelse (WP/PM 2010:15).
- Lokalisering av huvudkontor, produktion och FoU i Sverige (WP/PM 2011:18).
- Forskningspolitik och internationalisering – en strategisk diskussion (WP/PM 2012:13).
- Producenttjänster, ekonomisk omvandling och produktivitet (WP/PM 2011:52).
- Direktinvesteringar inom tjänstesektorn och offshoring av tjänster (WP/PM 2011:51).
- Svenska företag i globala värdekedjor – sex fallstudier (WP/PM2011:53).
- Innovationsklimatet i Sverige – indikatorer till den nationella innovationsstrategin 2013 (WP/PM 2013:14).
- Statliga forskningsinsatser – ett utvärderingssystem för Rise-instituten (Rapport 2013:11).
- Regionalt investeringsstöd – en effektutvärdering i en värld med många företagsstöd (WP/PM 2012:16).
- China's Healthcare System – Overview and Quality Improvements (Svar direkt 2013:03).
- Forsknings- och innovationspolitik i Sydafrika (Svar direkt 2013:13).
- Rapporterna kan laddas ned från www.tillväxtanalys.se

Även om det svenska innovationssystemet ofta hamnar i topp i de flesta internationella rankingar, verkar den ökande globaliseringen ha förstärkt betydelsen av investeringar i kunskap och innovation. Detta medför att det finns ett starkt behov av att politiken har ett långsiktigt perspektiv eftersom det tar avsevärd tid att få ekonomiska tillväxteffekter av den kunskapsuppbyggnad som forsknings- och innovationspolitiken ska främja. Att innovationsstrategin tar sikte på år 2020 är ett exempel på behovet av att politiken har ett långsiktigt fokus.

Den forsknings- och innovationspolitik som har utformats i Sverige under det senaste årtiondet har på olika sätt haft som syfte att komma tillrätta med olika brister i innovationssystemet, exempelvis samverkan mellan forskning och näringsliv eller tillgången på kapital till innovationer i tidiga faser.⁵ Detta har inneburit att en komplex flora av åtgärder och instrument har vuxit fram. Emellertid har fokus tyvärr ofta legat på introduktionen av enskilda åtgärder och instrument, utan att se hur hela systemet kan komma att påverkas. De enskilda instrumenten har heller inte alltid utvärderats på ett vetenskapligt sätt och ineffektiva instrument har haft en tendens att leva kvar, trots evidens om låg effektivitet.⁶ Båda dessa observationer ställer frågor kring policylärande och forsknings- och innovationspolitikens policyinstrumentmix på sin spets.

2.2 Vad är en innovationspolitisk mix och hur kan den användas?

På den internationella arenan har begreppet innovationspolitisk mix, på engelska kallad ”policy mix”, blivit populär de senaste åren. Det används flitigt av bland annat OECD och Europeiska kommissionen (OECD 2011; OECD 2011; OECD 2012). Anledningen till det ökade intresset för begreppet är att det visar på beroendeförhållanden mellan olika politikområden och i förlängningen de stödinstrument som används för att implementera inno-

⁵ Mats Benner 2009, *Kunskapsnation i kris. Syster skrifter 13. Nya Doxa.*

⁶ Se exempelvis Christian Ketels, *Sweden's position in the global economy. Globaliseringsforum Rapport #2. Entreprenörskapsforum. MERA.*

vationspolitiken. För att förstå hur det svenska innovationssystemet kan finjusteras behövs ett ramverk som kan ge en samlad bild. Implementeringen av den svenska innovationspolitiken behöver grundas på en gemensam förståelse av hur de olika finansiärerna och stödinstrumenten samverkar. Olika myndigheter som ger stöd till innovation kan till exempel lansera kompletterande eller motstridiga stödinstrument.

Den svenska innovationspolitiska mixen har analyserats vid flera tillfällen. Till exempel har det så kallade ”policy mix-projektet”, som finansierades av Europeiska kommissionen år 2006, analyserat den innovationspolitiska mixen i Sverige. Resultaten visar på en otillräcklig samordning mellan de myndigheter som ger innovationsstöd, vilket medför en bristfällig koordinering mellan de statliga stödinstrumenten (Åström 2006). När det statliga stödet inte har samordnats blir även helhetsbilden fragmenterad och det nationella innovationssystemet anses inte fungera optimalt.

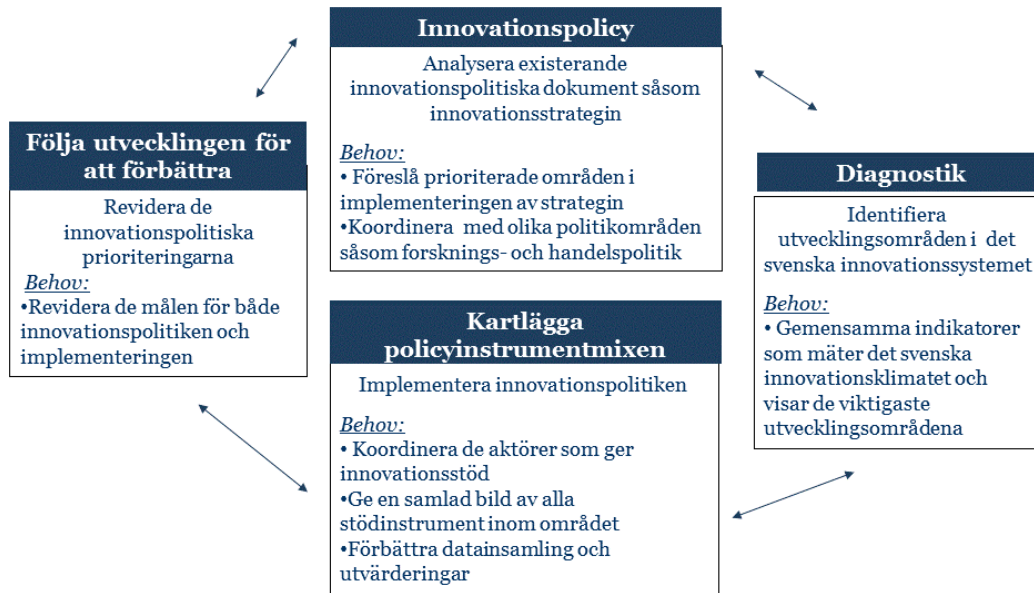
Liknande resultat återkommer i OECD:s genomlysning av den svenska innovationspolitiken från år 2012. I rekommendationerna framkommer återigen att Sverige har ett stort antal myndigheter som delar ut innovationsstöd. Samordningen mellan dessa myndigheter är bristfällig, vilket leder till överlappande stöd eller så kallade policyinstrument (OECD 2012). Genomlysningen visar också att innovationspolitiken i Sverige är svag i förhållande till andra politikområden.

2.3 Ett ramverk

Statens resurser för att stödja innovation är begränsade och det är angeläget att säkerställa att existerande stöd används optimalt. Det är viktigt att få en sammanhållen bild av hur aktörerna delar ut det stöd som finns. I dag fördelas statens resurser mellan olika myndigheter som har till uppgift att fördela resurserna i form av ett monetärt stöd, genom anslag. Systemet är komplext och på många sätt otydligt.

Flera internationella studier visar att det är viktigt att utgå från ett systemperspektiv för att styra och implementera en effektiv innovationspolitik (Laranja, Uyarra et al. 2008; OECD 2012). Ett systemperspektiv kan minska fragmenteringen mellan politikområden och fostra en kritisk massa. En effektiv styrning av svensk innovationspolitik inkluderar koordinering av alla politikområden som påverkar innovationsklimatet, såsom forskningspolitik, utbildningspolitik, IT-politik, regionalpolitik, entreprenörsskapspolitik, hälsopolitik, handelspolitik och miljöpolitik.

Tillväxtanalys föreslår nedan ett ramverk för att visa hur existerande stöd fungerar och för att exemplifiera hur de politiska intentionerna kan vägleda de aktörer som ska implementera den svenska innovationspolitiken (Figur 1). Pilarna i figuren visar att de olika delarna i ramverket hänger ihop. Analyserna bör således formuleras i mötet mellan de olika delarna. Ett exempel på detta är att analyserna om policyinstrumentmixen stödjer de utvecklingsområden som har identifierats i diagnostikdelen. Genom att använda kunskapen från diagnostikdelen i ramverket skapas en förståelse för vilka delar i innovationssystemet som behöver stöd. Ett annat sätt att använda ramverket är att analysera om de innovationspolitiska prioriteringarna, som de formulerats i den nationella innovationsstrategin, implementeras i det statliga stödet.

Figur 1 Ett ramverk för innovationspolitiska analyser

Källa: Vidareutveckling av OECD:s ramverk för innovationspolicymix i OECD, *STI Outlook 2010* samt OECD *review of innovation policy: Sweden, 2012*.

Anledningen till att ramverket bygger på OECD:s begrepp är Näringsdepartementets genomlysning av svensk innovationspolitik som levererades av OECD i november 2012. Genom att använda OECD:s begrepp kan denna rapport vägleda departement och berörda myndigheter och visa hur de kan agera efter den kunskapsbas som har utvecklats i OECD:s genomlysning. För att bli mer användbart för svenska förhållanden föreslås ovan ett ramverk som består av fyra delar:

- diagnostik
- utforma en innovationspolicy
- kartlägga policyinstrumentmixen
- följa utvecklingen och skapa ett lärande.

Pilarna mellan de olika delarna i ramverket visar att de hänger ihop och tillsammans bildar en process. Anledningen till att dessa fyra delar har valts är att OECD:s genomlysning visar att det är inom dessa områden som det svenska innovationssystemet behöver utvecklas⁷.

2.3.1 Diagnostik

Ramverket fungerar först som ett analytiskt verktyg för att diagnostisera, det vill säga mäta, hur det står till med effektiviteten i det innovationspolitiska systemet. Ett exempel är Tillväxtanalys innovationsklimatrapport som indikerar var det finns brister i det svenska innovationssystemet. Rapporten föreslår 29 innovationsindikatorer som visar utvecklings-

⁷ Det bör tilläggas att det i forskningslitteraturen finns en rad innovationspolitiska ramverk som fokuserar på olika delar i policy processen. Det finns bland annat ny forskning som fokuserar mer på policy (Borras, 2009). Dessa teorier fokuserar på delprocesser inom den del av ramverket som i föreliggande rapport benämns "Utforma innovationspolicy".

områden där Sverige uppvisar svagheter i internationella jämförelser (Tillväxtanalys, 2013). Rapporten föreslår att fokus läggs på följande utvecklingsområden:

- fallande resultat i det svenska utbildningssystemet
- svenska universitets forskningskvalitet försämras, i jämförelse med andra länder
- Sveriges bidrag till exportvärdet har inte utvecklats lika positivt som exportvärdet i andra innovationsledande länder
- den offentliga sektorn har lyckats mindre väl med att erbjuda e-tjänster som möter medborgarnas behov.

2.3.2 Innovationspolicy

Den innovationsstrategi som regeringen lade fram år 2012 utgör utgångspunkten för den svenska innovationspolitiken. I strategin presenteras långsiktiga riktlinjer för hur arbetet inom många politikområden, fram till år 2020, kan skapa bättre förutsättningar för människor i alla delar av samhället att bidra till ett mer innovativt Sverige. Näringsdepartementet framhäver att arbetet med att genomföra innovationsstrategin ska integreras i pågående processer på flera departement. Att följa och implementera en bred innovationspolicy är dock komplicerat och behöver beakta behovet av utvecklad samordning mellan politikområden, politiska nivåer och samhällssektorer.

Ramverket fungerar som ett stöd för att analysera relevanta innovationspolitiska dokument. Därtill kan ramverket även föreslå områden som behöver prioriteras i implementeringen av den nationella innovationsstrategin. Eftersom de statliga resurserna är begränsade, finns det ett behov av att hålla nere antalet områden där staten behöver spela en roll. Därtill spänner innovationspolitiken över flera politikområden, såsom utbildningspolitik, forskningspolitik och handelspolitik, vilket gör att den kan upplevas som fragmenterad.

Internationella studier (OECD 2010) framhäver bland annat två dimensioner som kan ge en fördjupad förståelse av vad staten bör prioritera. Den första är den logik som beskriver motivet till varför staten behöver agera och vilka restriktioner som gör att det nationella innovationssystemet inte fungerar optimalt. På den internationella arenan motiveras statliga åtgärder ofta med så kallade marknads- och systemmisslyckanden (Poel and Kool 2009; Bleda and del Río 2013). Dessa marknadsmisslyckanden leder till en underinvestering i innovationsaktiviteter och motivet till ett statligt ingripande blir att undanröja dessa misslyckanden.

Den andra dimensionen fokuserar på koordineringsaspekter mellan aktörer och handlar om områden som motiv för när staten behöver agera. Denna dimension bygger på evolutionära teorier och innovationssystemteorier (Lundvall 2007; Edquist 2011; Bleda and del Río 2013). Statliga insatser bör ske hos de aktörer eller områden där helheten inte fungerar, det vill säga där det finns så kallade systemmisslyckanden.

OECD:s genomlysning av det svenska innovationssystemet (OECD 2012) lyfter fram några områden där det föreligger sådana systemmisslyckanden:

- svaga länkar mellan universitet och SME
- innovationspolitiken är svag i förhållande till andra politikområden
- ett stort antal myndigheter med överlappande policyinstrument.

2.3.3 Kartlägga policyinstrumentmixen

För att illustrera hur det statliga stödet till innovation ser ut har Tillväxtanalys påbörjat en explorativ kartläggning av den så kallade ”policyinstrumentmixen”. Den kan förenklat beskrivas som den samlade bilden av hur myndigheterna ger ut innovationsstöd. Begreppet policyinstrument beskriver de verktyg som staten väljer för att implementera politiken (Åström 2006; Poel and Kool 2009; Flanagan, Uyerra et al. 2011; Williams, Windebank et al. 2013). I denna rapport tar Tillväxtanalys ett första steg i den riktningen genom att påbörja en beskrivning av hur ansvariga myndigheter delar ut stöd i dag. Fokus ligger på de innovationsstödande myndigheterna under näringsdepartementet. Denna bild kompletteras med universitetens innovationskontor samt några stora regioner.

Genom att öka förståelsen för den samlade bilden av det statliga stödet är det möjligt att analysera samstämmigheten mellan de innovationspolitiska dokumenten och det sätt på vilket berörda myndigheter delar ut statligt stöd till innovation⁸.

2.3.4 Uppföljning för att skapa ett lärande

Litteraturen visar att det inte finns ett optimalt sätt att organisera innovationspolitiken. Behovet av politiska åtgärder beror på näringslivets struktur och utvecklingsnivå, samt en rad andra förutsättningar. Det viktiga är anpassa politiken och implementeringen till dessa förutsättningar. När det inte finns något enkelt facit för vad som är en optimal utformning blir förmågan att lära av erfarenheter ett viktigt inslag i politikutvecklingen. Det innebär att kartlägga vad Sverige gör i dag, vad andra länder gör och att låta dessa erfarenheter påverka kommande insatser. Därtill är ett gemensamt lärande också viktigt för att koordinera olika politikområden mot gemensamma mål.

Ett första steg mot en lärande innovationspolitisk är att undersöka hur det svenska innovationsstödet delas ut i dag. Därför fokuserar nästa kapitel på att kartlägga de instrument som myndigheterna använder för att ge detta stöd. Därefter ger Tillväxtanalys i det avslutande kapitlet vägledning i hur denna kunskap kan påverka kommande insatser.

---

⁸ I litteraturen beskrivs innovationspolitiken som en verktygslåda utifrån vilken de mest lämpade verktygen för implementering väljs. Svårigheten är att välja de verktyg som behövs för att realisera den politiska logiken. I teorin ökar också komplexiteten när den kontext som existerande policyinstrumenten är inbäddade i förändras över tid för att spegla nya politiska prioriteringar.

3 En samlad bild av policyinstrumentmixen

3.1 Nyckelaktörer som ger stöd

För att påbörja arbetet med att kartlägga innovationspolicyinstrumentmixen fokuserar detta kapitel på myndigheter som sorterar under Näringsdepartementet. Kartläggningen omfattar Vinnova, Tillväxtverket, Almi, Statens energimyndighet, Patent och registreringsverket (PRV) och Research Institute of Sweden (Rise). För att komplettera denna bild omfattar rapporten även universitetens innovationskontor, samt innovationsstödet i några stora regioner såsom Västra Götalandsregionen, Region Skåne och Stockholm (Figur 2).

Figur 2 Initial kartläggning av den svenska policyinstrumentmixen

3.1.1 Policyinstrument som används för att ge stöd

För att ge en samlad bild av hur innovationspolicy implementeras beskrivs de instrument som utvalda myndigheter använder för att ge ut stöd. Tabellen nedan visar de frågor som använts för att beskriva varje enskilt instrument (Tabell 1).

Tabell 1 Frågemall för kartläggning av policyinstrument

Fråga

Namn på policyinstrument
Beskrivning av policyinstrument (policyinstrumentets konstruktion)
Syfte (policyinstrumentets syfte)
Tidsperiod (period under vilken policyinstrumentet var aktivt)
Budget (den totala summan medel som går till bidragsmottagare)
Typ av bidragsmottagare
Utvärdering

Det är viktigt med en fördjupad förståelse av det statliga stödet till innovation när nya policyinstrument lanseras. Nya instrument introduceras i ett sammanhang där det redan

finns existerande instrument som ofta har närliggande eller överlappande syften. Hur effektivt ett nytt instrument blir beror ofta på interaktionen med existerande stöd. Statliga aktörer behöver ta hänsyn till interaktionen med existerande stöd för att kunna välja ut vilka nya stöd som ska lanseras. Nya och gamla stödinstrument kan antingen komma i konflikt med eller stödja varandra. I detta sammanhang är det viktigt att illustrera balansen mellan olika stödinstrument och fundera på om de stödjer den innovationspolitiska ambitionen.

Många typer av instrument används för att stödja innovation. Olika instrument adresserar olika politiska prioriteringar.

Denna första kartläggning omfattar bland annat följande typer av policyinstrument:

- Innovationscheckar
- Forsknings- och innovationsprojekt
- Icke monetärt stöd
- Excellence center
- Innovationsupphandling
- Demonstratorer
- Stora samarbetsprojekt
- Klusterinitiativ.

3.1.2 Metod

För att få en samlad bild av den svenska policyinstrumentmixen har utvalda myndigheter kontaktats så att de själva kan beskriva de policyinstrument de använder för att stödja innovation. Samtliga myndigheter har antingen intervjuats eller lämnat en skriftlig sammanställning av de policyinstrument de använder för att implementera innovationspolitiken.

Sättet att kartlägga policyinstrumentmixen i denna rapport har sitt ursprung i hur Europeiska kommissionen och OECD beskriver policyinstrumentmixen inom medlemsländerna. Detta möjliggör en jämförelse mellan Sverige och övriga EU- samt OECD-länder.

Trots att Tillväxtanalys har frågat efter policyinstrument, det vill säga på vilket sätt myndigheterna delar ut stöd, så har transparensen i den data som kommit in varit bristfällig. I det material Tillväxtanalys har fått, blandar myndigheterna stöd och interna strategiområden. Detta försvårar helhetsbilden eftersom medel kan räknas flera gånger –först på den övergripande programnivån och sedan på de utlysningar som äger rum inom ett program. Därtill kan medel också räknas på strategiområdesnivå, vilket går utanför program- och utlysningsnivå. Enkelt beskrivet kan samma summa räknas tre gånger: på program-, utlysnings- och slutligen på strategiområdesnivå.

3.2 Initial kartläggning av policyinstrument

3.2.1 Vinnova

Den svenska innovationsmyndigheten Vinnova är en statlig myndighet under näringsdepartementet. Vinnovas uppgift är att främja en hållbar tillväxt genom att förbättra förutsättningarna för innovation och att finansiera behovsmotiverad forskning. Varje år investerar Vinnova cirka två miljarder kronor i olika insatser.

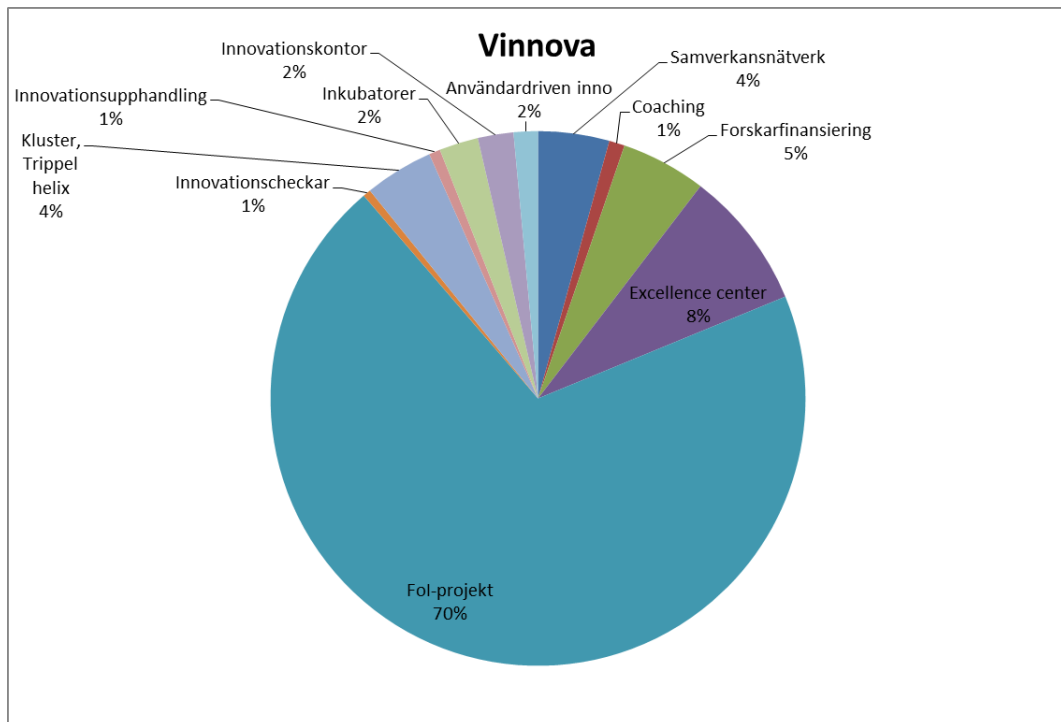
Faktaruta 3: Bilden av hur stödet fördelas på strategiområden

Vinnova beskriver olika program och insatser inom ramen för elva strategiska områden:

- *Hälsa* är ett av Vinnovas strategiska områden. Insatserna inom området handlar om att hitta lösningar på de utmaningar som Sverige och andra länder står inför.
- *Transport och miljö* handlar om att möta utmaningar inom transport- och miljöområdena och om omställning till ett resurseffektivt och fossilfritt samhälle.
- *Tjänster och IKT* handlar om att möta de förändringar och möjligheter i samhället som är följden av den nya informationsteknologin.
- *Produktion och arbetsliv* handlar om Sveriges möjligheter att konkurrera med varu- och tjänsteproduktion på en allt mer globaliserad marknad.
- *Utmaningsdriven innovation* består av fyra samhällsutmaningar där Sverige bedöms ha förutsättningar för internationellt ledande innovationskraft.
- *Samverkansprogram med näringslivet* har startat i flera omgångar sedan 1994. Programmen inom området har till syfte att stimulera samverkan inom områden som är strategiskt viktiga för Sverige.
- *Innovationskraft i offentlig verksamhet* är en viktig politisk fråga. Vinnova ska bidra till att offentlig sektor blir en drivkraft för både utveckling och användning av innovationer.
- *Innovativa små och medelstora företag* kännetecknas av förmågan att ta emot, tillämpa och utveckla nya kunskaper och tekniker i nya affärsmöjligheter. Dessa förmågor måste utvecklas och stärkas så att Sverige får ett innovationsinriktat näringslivsklimat med fler och växande företag.
- *Kunskapstriangeln* syftar till att skapa samspel mellan utbildning, forskning och innovation och därigenom skapa förutsättningar för ökad relevans och att nyttiggöra verksamheten vid universitet och högskolor.
- *Individer och innovationsmiljöer* är satsningar som syftar till att skapa förutsättningar för individer och organisationer att utveckla innovationer och innovativa miljöer av världsklass.
- *EU och internationell samverkan* handlar dels om att aktivt bygga nätverk mellan olika aktörer i Sverige och andra länder, dels om att främja svenskt deltagande i internationell FoU. Målet är att nå samverkan och synergieffekter mellan nationella och internationella satsningar på FoU.

Verksamhetsplanerna för år 2012 och år 2013 återspeglar fortsättningen på en långsiktig förnyelse av verksamheten. I korthet går den ut på att Vinnova går från att vara en forskningsfinansierare till att försöka vara en agent för förändring i innovationssystemet. Samtidigt flyttas fokus successivt från traditionella indelningar i sektorer till gemensamma samhällsutmaningar. På sikt är målet att cirka 50 procent av Vinnovas finansiering ska ske genom ”öppna och breda insatser”.

Vinnova har ett antal olika policyinstrument som syftar till att stärka innovationsförmågan hos små och medelstora företag. Dessa är ofta FoI-projekt som riktar sig till både företag, universitet, högskolor och forskningsinstitut. Här finns även innovationscheckar och samarbetsnätverk mellan företag och forskare. Merparten av instrumenten riktar sig till forskningsrelaterade innovationer eller forskningsmiljöer. En mindre andel satsas på innovationer som inte är forskningsrelaterade samt på den offentliga sektorns innovationer. Instrument som används är stöd till excellencecenter, forskningsfinansiering, samt FoI-projekt där företag och universitet eller forskningsinstitut samverkar. Forskning och företag i utvalda branscher såsom flygteknik, fordonsindustri och finansmarknad kan få stöd. FoI-projekten kan också vara utmaningsdrivna och genomföras i samverkan över branscher och sektorer. Det finns även FoI-projekt som inriktar sig på de utvalda områdena hälsa, produktion och arbetsliv, transport och miljö, samt tjänster och IKT.

Figur 3 Olika typer av policyinstrument på Vinnova, i procent

3.2.2 Tillväxtverket

Tillväxtverket arbetar för hållbar tillväxt och har visionen att Sverige ska vara ett föredöme för hållbar tillväxt i företag och regioner. För att nå denna vision har myndigheten satt upp mål för fler och växande företag, stärkt regional utveckling och att det ska vara enklare att starta och utveckla företag. Tillväxtverkets roll är att underlätta förnyelse i företag och regioner och att göra det enklare för företag.

Prioriteringarna i detta arbete är att:

- arbeta för att entreprenörskap stimuleras, i syfte att förnya näringslivet
- bygga kunskap och vara aktiva inom områden som rör företagandets villkor
- samordna nationella aktörer
- arbeta för att företag ökar sin konkurrenskraft på internationella marknader.

Innovationsfrågorna finns och hanteras i så gott som alla Tillväxtverkets arbetsområden.

Exempel på insatser är program för mångfald av företag och företagare, till exempel Företagare med utländsk bakgrund, Främja kvinnors företagande och Ungas innovationskraft. Tillväxtverket arbetar även med innovativa samarbetsprojekt som exempelvis Regionalt innovationsarbete och kluster.

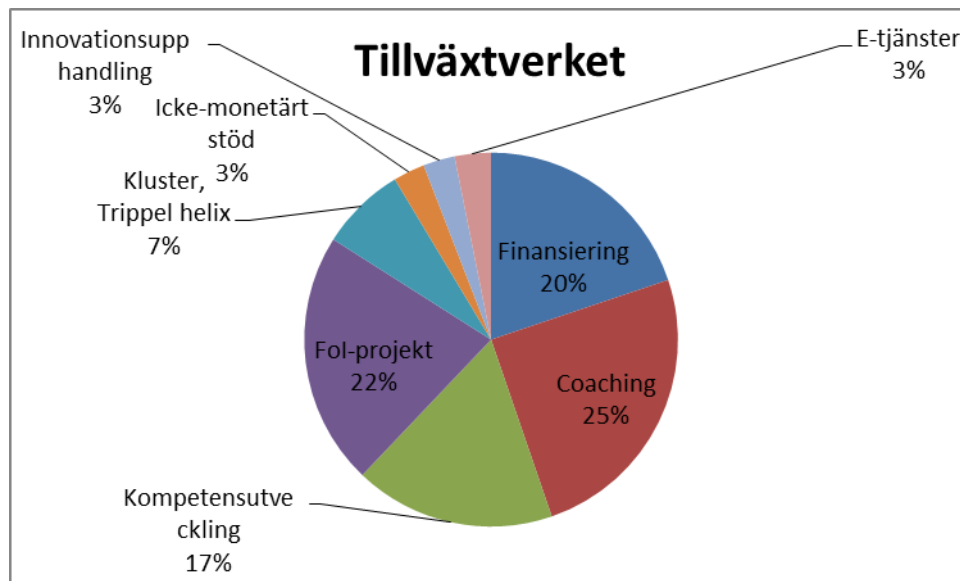
Andra viktiga uppgifter är satsningar på att stärka spridningen av innovationer i ekonomin, såsom nyföretagande. Några exempel på program är Effektivare start av företag, Förenkla för företag, Webbportalen verksamt.se och Enterprise Europe Network.

Ett ytterligare arbetsområde är att verka för attraktiva miljöer för näringslivets utveckling genom att stärka den regionala nivåns långsiktiga tillväxtarbete. Ett par exempel är Tillväxtskapande samhällsplanering och Kommersiell och offentlig service.

Tillväxtverket förvaltar även EU-medel som investeras i projekt för konkurrenskraft och sysselsättning.

Tillväxtverket har en relativt varierad flora av policyinstrument. Mottagare är företag, offentliga aktörer och akademien.

Figur 4 Olika typer av policyinstrument på Tillväxtverket, i procent

3.2.3 Almi

Almis övergripande uppgift är att skapa tillväxt och förnyelse inom Sveriges näringsliv. Verksamheten kan grovt delas in i två segment: dels verksamhet som syftar till att stödja innovation, dels generell företagsutveckling. Den innovationsstödjande verksamheten står för cirka 20 procent av omkostnaderna medan företagsutvecklingen står för resterande 80 procent. I denna rapport ligger fokus på den direkt innovationsstödjande verksamheten. Även inom den generella företagsutvecklingen finns det dock verksamhet som indirekt stimulerar innovationsklimatet, även om det inte görs med samma explicita syfte.

Almi Företagspartner AB ägs av staten och är moderbolag i en koncern med 16 regionala dotterbolag, Almi Invest AB, IFS Rådgivning AB och Almi Innovationsbron AB. De regionala dotterbolagen ägs till 51 procent av moderbolaget och till 49 procent av regionala offentliga ägare. I samband med förvärvet av Innovationsbron AB den 2 januari 2013, organiserades verksamheten i fyra affärsområden: Rådgivning, Lån, Riskkapital och Inkubation. Den innovationsstödjande verksamhet som Almi bedriver återfinns i vart och ett av dessa områden, dock varierar betydelsen av statliga medel mellan dem. När det gäller rådgivning utgörs kostnaderna främst av personalkostnader för de cirka 40 rådgivarna som endast delvis finansieras av statliga medel. De innovationsfrämjande lån som Almi delar ut innebär en väsentligt högre risk i jämförelse med vanlig låneverksamhet, varför Almi får ett årligt anslag på cirka 40 miljoner kronor för att täcka det bortfall som denna verksamhet

genererar. Almis riskkapitalverksamhet finansieras genom en fond som ska hållas intakt på lång sikt, vilket innebär att det inte sker en kontinuerlig tillförsel av statliga medel för denna verksamhet. Slutligen fördelar Almi stöd till inkubatorverksamhet, vilket dock finansieras av Vinnova.

3.2.4 Patent och registreringsverket (PRV)

Patent och registreringsverkets ordinarie uppgifter omfattar att ansvara för patent, varumärken, mönster, personnamn, periodiska skrifter och uppdragsverksamhet. Av dessa uppgifter är det främst ansvaret för patentärenden som anses innovationsfrämjande. Det omsatte 221 miljoner kronor under år 2012. Denna verksamhet finansierades dock nästan uteslutande av avgifter.

Under år 2012 fick PRV ett delvis nytt uppdrag av regeringen. Utöver de ordinarie uppgifterna ska PRV även:

”...långsiktigt främja tillväxten samt stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i hela landet och göra detta genom att informera om och bidra till ökad förståelse för hanteringen av immateriella tillgångar hos företag och aktörer inom det offentliga innovationssystemet”

Som en del i detta arbete fick PRV tillsammans med Vinnova i uppdrag att under 2011–2013 genomföra insatser för att öka små- och medelstora företags konkurrenskraft genom att förbättra det offentliga stödet för hantering av immateriella tillgångar. Det två myndigheterna fick tillsammans 20 miljoner kronor för att genomföra detta projekt. Projektet ska slutrapporteras i mars 2014 då även en utvärdering presenteras.

Uppdraget består av tre delar där PRV ansvarar för de första två och Vinnova för den sista:

- att höja rådgivningskompetensen i frågor som rör immateriella tillgångar hos de offentliga aktörerna i innovationssystemet (innovationskontor, Almi, inkubatorer med flera)
- att öka medvetenheten om immateriella tillgångar hos innovativa SMF
- att utforma det ekonomiska stödet inom ramen för regeringsuppdraget så att det på ett bra sätt stödjer SMF i utformningen av strategier för hantering av immateriella tillgångar.

3.2.5 Research Institute of Sweden (Rise)

Research Institute of Sweden (Rise) är ett nätverk av svenska industriforskningsinstitut som har samlats i fyra grupper: Sveriges tekniska forskningsinstitut AB (SP), Swedish ICT Research AB, Swerea AB och Innventia AB. Instituterna hålls samman genom Rise Holding som är helägt av staten. Rise ägarandel i de fyra institutgrupperna varierar dock stort, från det helägda SP till mindre än en tredjedel i Innventia som har minst statligt ägande.

Statens ekonomiska stöd till Rise (599 miljoner kronor under 2013) utgör i dag knappt 20 procent av institutets totala omsättning och fördelas genom strategiska kompetensmedel, så kallade SK-medel.

Målen för Rise i dagsläget är mer uttalade än tidigare: att skapa en sammanhållen institutstruktur som är internationellt konkurrenskraftig och som bidrar till ökad konkurrenskraft och förnyelse för det svenska näringslivet. Med de ökade ambitionerna följer också högre krav på redovisning av institutens måluppfyllelse och av hur statens SK-medel används.

Det har bland annat resulterat i att Rise med stöd av Tillväxtanalys fått i uppdrag att utveckla en modell för förbättrad effektutvärdering.

Det är uttalat att SK-medlen ska användas utifrån institutens egna strategier för kunskapsuppbyggnad, i deras egen verksamhet, men medlen ska också bidra i bygget av en gemensam institutsektor. Av institutens SK-medel är dessutom 20 procent särskilt villkorade från staten för att användas för samverkan med universitet och högskolor, övriga institut och för samverkan med små och medelstora företag. I realiteten omfattar dock samverkan ofta betydligt mer än 20 procent.

Rapporten ”Kartläggning av SK-medel inom Rise” som Sweco genomförde på uppdrag av Tillväxtanalys under 2013, drar slutsatsen att SK-medlen spelar en påtaglig och viktig roll för institutens verksamhet och utvecklingsmöjligheter, trots att de sammantaget utgör en knapp femtedel av institutens omfattning. Samtliga institutgrupper har också en tydlig plan för hur SK-medlen ska prioriteras och användas under året. De är noga med att tydliggöra att SK-medlen endast används i den öppna FoI-verksamheten och inte i enskilda företagsuppdrag. Generellt används SK-medlen för kompetensutveckling och strategisk samverkan i tidiga skeden i innovationsprocessen för att bygga upp egen kompetens och nätverk, men också som en hävstång i senare faser för att kunna växla upp pågående satsningar med industrin, med stöd av andra externa resurser, EU-projekt med mera.

Regeringens årliga tilldelning av SK-medel kan grovt indelas i tre områden:

- kompetensuppbyggnad hos instituten inom Rise-gruppen (75 procent)
- strukturåtgärder för att skapa en sammanhållen institutssektor (5 procent)
- driften av Rise Holding (3 procent).

Utöver dessa punkter förvärvades under 2013 även bolaget SP Process Development som baseras på den verksamhet som tidigare bedrevs av Astra Zeneca i Södertälje. Kostnaden för detta utgjorde 17 procent av de statliga medel som tilldelats Rise under 2013.

Sammanfattningsvis resulterar det statliga stödet till Rise främst i ett indirekt innovationsstöd genom att en starkare forskningsinfrastruktur byggs upp. Detta resulterar i sin tur i att Rise-instituten blir bättre och mer användbara motparter för innovativa företag som vill samverka med dessa. Undantaget från detta är främst ett specifikt strukturåtgärdsprojekt där mottagarna utgörs av innovativa företag, snarare än Rise-instituten. Projektet syftar till att stärka SMF:s konkurrenskraft genom ökad tillgång till och kunskap om Rise-instituten. Det sker genom utveckling av metoder för samverkan mellan instituten och regionala aktörer, exempelvis kommuner, Almi, IF-centra, regionförbund, högskolor och universitet.

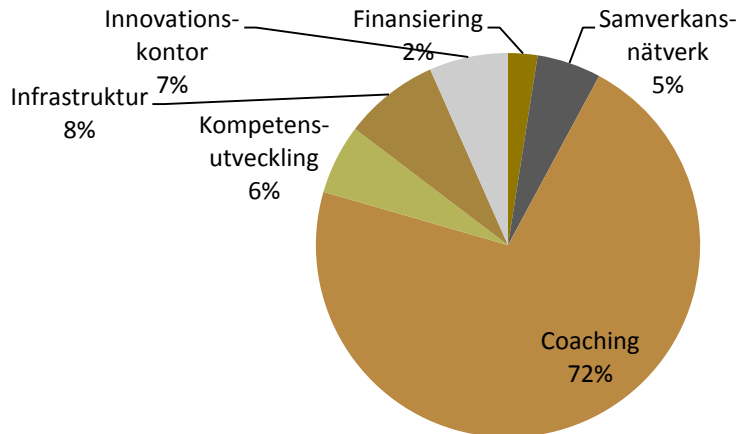
3.2.6 Universitetens innovationskontor

Regeringen har sedan år 2009 avsatt medel för stöd och uppbyggnad av innovationskontor vid ett antal av landets universitet. Till en början var det åtta kontor⁹ som mottog dessa medel, men sedan år 2012 har antalet utökats till tolv¹⁰. Totalt har cirka 320 miljoner kronor finansierats under perioden 2009–2013. Dessa statliga anslag utgör i allmänhet kompletterande finansiering till innovationskontoren, utöver interna anslag från respektive lärosäte, samt EU medel.

⁹ Uppsala universitet, Lunds universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet, Karolinska institutet, Kungliga Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola, samt Mittuniversitet (samordnare för ett kontor som även omfattar Karlstads universitet, Örebro universitet samt Växjö universitet).

¹⁰ Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Luleå tekniska universitet, samt Sveriges lantbruksuniversitet.

Innovationskontorens uppgifter är att stödja forskare och studenter som vill nyttiggöra forskningsbaserad kunskap. Verksamheten varierar mellan universiteten men alla erbjuder någon form av allmän affärsrådgivning och vägledning. Fördelningen av resurser för de åtta innovationskontoren visas nedan. Posten ”Innovationskontor” utgörs av en restpost med övriga åtgärder, till exempel Drivhuset i Uppsala.

Figur 5 Olika typer av policyinstrument på universitetens innovationskontor, i procent

En struktur för löpande utvärdering av innovationskontorens verksamhet håller på att utformas. I 2012 års forskningsproposition noteras dock att ”Regeringen bedömer att satsningen på innovationskontor har varit positiv för utvecklingen av universitetens roll inom nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap”.

3.2.7 Statens Energimyndighet

Energimyndigheten arbetar för ett hållbart energisystem som förenar ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.

Energimyndigheten ska utveckla och förmedla kunskap om effektivare energianvändning och andra energifrågor till hushåll, företag och myndigheter.

Förnybara energikällor får utvecklingsstöd, liksom smarta elnät och framtidens fordon och bränslen. Energimyndigheten deltar även i internationella samarbeten för att nå klimatmålen och hanterar olika styrmedel som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter.

Energimyndighetens verksamhet ska i första hand bidra till att uppfylla de energipolitiska målen. Ett av de verktyg som myndigheten har för detta är energi-FoI som också har bäring på de mål som finns för innovationsområdet. Eftersom i princip hela uppdraget bygger på att verka för omställning av energisystemet bidrar huvuddelen av verksamheten till utveckling och innovation i olika former mot detta mål.

Energimyndigheten har för närvarande en årlig budget på 1,3 miljarder kronor. Under 2012 fördelades drygt 1 miljard av dessa (EM hade på grund av ett större uppdrag inom FoI lite eftersläp på utbetalningarna). Energimyndigheten delar in styrmedlen för att nå energi- och klimatpolitiska mål i ekonomiska, administrativa, information respektive FoI. Cirka 60 procent av de utbetalade medlen gick till programverksamheter där medel tilldelas efter ett utlysningförfarande. Resterande 40 procent gick till projekt som har beviljats medel efter

ansökan. Denna post kan innehålla allt från små forskningsprojekt till större demonstrationer, affärsutvecklingslån med mera.

FoI har bäring på de mål som finns för innovationsområdet. Det övergripande målet är att insatser för forskning och innovation inom energiområdet ska inriktas så att de kan bidra till att uppfylla uppställda energi- och klimatmål, den långsiktiga energi- och klimatpolitiken, samt energirelaterade miljöpolitiska mål. Verksamheten bedrivs inom sex tematiska områden: energisystem, bränslen, kraftsystemet, bebyggelse, industri och transporter. Huvuddelen av FoI-insatserna är långsiktiga.

I bilaga 3 ges exempel på en rad verksamheter som är ”innovationsdrivande” utan att vara ett instrument som används enbart för att stimulera innovation. Det främsta syftet är att åstadkomma energieffektiviseringar eller en omställning av energisystemet. Bland dem finns exempelvis ett tiotal forskningsprogram där Energimyndigheten är huvudsaklig finansierare som erhåller cirka 130 mnkr, ett tiotal centrumbildningar i samverkan med högskola och industri som erhåller cirka 120 mnkr, samt ett trettiotal program i samverkan med näringslivet som erhåller 450 mnkr. Inom FoI finns även en mängd projekt av olika slag, till exempel forskningsprojekt, demonstrationsprojekt och affärsutvecklingslån.

FoI-projekt bedrivs även i internationell samverkan, exempelvis Strategic Energy Technology Plan (SET-plan) som antogs av den Europeiska Unionen 2008 och utgör ett första steg för att utveckla en europeisk styrmedelspolitik inom energiområdet. SET-planen syftar till att:

- accelerera kunskapsutvecklingen och tekniköverföringen
- upprätthålla EU:s industriella ledarskap kring lågemissionstekniker
- gynna energiteknikutvecklingen så att de europeiska energi- och miljömålen för 2020 kan nås
- medverka till den globala omställningen till en lågemissionsekonomi år 2050.

Sju områden har prioriterats som SET-planområden: smarta elnät, smarta städer, vindenergi, bioenergi, kärnkraft, solenergi och CCS. Sverige medverkar i de fyra förstnämnda. Energimyndigheten deltar i planeringen och finansieringen av insatser inom dessa områden. Kopplat till SET-plan finns också satsningar inom ramen för ERA NET där Sverige deltar i vissa samarbeten. I propositionen 2012/2013:21 ”Forskning och innovation för ett långsiktigt hållbart energisystem” förstärktes satsningarna på samfinansiering med initiativ inom EU.

Inom ramen för International energy agency (IEA), OECD-ländernas samarbetsorgan för energifrågor, deltar Sverige i 24 nätverk för samarbete inom forskning och teknisk utveckling.

Det finns även bilaterala samverkansavtal med till exempel Brasilien, Förenade Arabemiraten, Indien, Kina, Ryssland och USA. Dessa avtal innehåller, i olika grad, insatser för utbyte mellan nationerna när det gäller forskning, utveckling och innovation.

Energimyndigheten stöder affärstävlingar och dessa fyller en viktig funktion i innovationssystemet. Tävlingarna synliggör och marknadsför innovativa företag och tekniker, samtidigt som tävlingsdeltagarna granskas, bedöms och får återkoppling, vilket leder till vidareutveckling av företagen. Tävlingarna innebär dessutom ett utökat nätverk för företagen. Exempel på verksamheter som stöds är Venture Cup och Vinn Nu (i samverkan med Vinnova).

Energimyndigheten är även involverad i nätverk för affärsutveckling. För att bland annat underlätta medfinansieringen i projekt samt öka förståelsen för energi- och miljöteknikområdet bland investerare, träffar affärsutvecklingsenheten löpande representanter för olika grupper av investerare. Målet är att skapa en stark, naturlig och kontinuerlig mötesplats mellan företag inom Cleantechsektorn och affärsänglar och riskkapitalister som är intresserade av att investera i företag inom Cleantechsektorn, samt att förbereda företag inom Cleantechsektorn inför mötet med dessa investerare.

Teknikupphandlingar är också FoI-projekt. Sedan början av 1990-talet har energimyndigheten initierat, delfinansierat och deltagit i ett sextiotal teknikupphandlingar. En teknikupphandling bygger på ett identifierat behov av förbättrade produkter på marknaden. Till sammans med beställargrupper som representerar en betydande köpvolyms tas en kravbild fram på en förbättrad produkt. Leverantörer och tillverkare inbjuds att delta i upphandlingen och komma med anbud som beskriver hur väl de kan möta kraven. De som bäst möter kraven erbjuds att leverera en prototyp. Fungerande prototyper utses som vinnare av beställargruppen som också genomför en upphandling av produkten. Teknikupphandlingen är ett verktyg för att åstadkomma teknikutveckling och innovation och driver teknikfronten framåt.

Innovationsupphandling är också ett område som Energimyndigheten är involverad i. Statens energimyndighet och Vinnova genomför gemensamt en särskild satsning på teknik- och innovationsupphandling inom området för miljöteknik. Insatserna inriktas i första hand på följande områden:

- energieffektiva lösningar för lokaler med hög energianvändning, till exempel serverhallar
- stadsplanering och hållbart byggande, inklusive nya lösningar för gatubelysning
- säker vattenförsörjning och effektiv avfallshantering.

Åtgärderna ska bidra till långsiktiga kostnadsbesparingar och positiva miljöeffekter för de upphandlande aktörerna, en ökad utveckling av teknik för miljövänliga lösningar, samt stärka svenska företags innovationskraft och därigenom bidra till att skapa exportmöjligheter och ekonomisk tillväxt.

Ecodesigndirektiv är ett administrativt styrmedel som används av Energimyndigheten och som ställer krav på produkters energiprestanda. De sämsta produkterna plockas bort från marknaden, vilket skapar marknadsutrymme för energimässigt bättre presterande produkter. Detta drar teknikutvecklings- och innovationsfronten framåt, samtidigt som man åstadkommer energieffektivisering och energibesparing. Detta verktyg, där utvecklingen av energisystemet går hand i hand med utvecklingen av innovationssystemet, innebär konkret att teknikfronten flyttas framåt via lagstiftning som tar bort sämre produkter.

Energimärkning är ytterligare en metod som stimulerar till innovationer genom att den ger konsumenter möjlighet att göra val som bidrar till ett uthålligt energisystem. Energimärkning ökar efterfrågan på energimässigt bättre produkter, skapar ett marknadsutrymme för ännu bättre presterande produkter, samt minskar efterfrågan på energimässigt sämre produkter. Utvecklingen av energisystemet går med detta verktyg hand i hand med utvecklingen av innovationssystemet genom att teknikfronten flyttas framåt via information till konsumenter.

Elcertifikat är ett ekonomiskt stöd som syftar till att öka andelen förnybar el. Producenter av förnybar el tilldelas elcertifikat som kan säljas till aktörer med så kallad kvotplikt

(främst elleverantörer). Systemet ger ekonomiska incitament för investeringar i förnybar elproduktion. Stödet underlättar en marknadsintroduktion och marknadsexpansion av teknik för förnybar produktion, vilken karakteriseras av en snabb teknikutveckling och hög grad av innovation.

Ytterligare ett stödinstrument är nätverk för energieffektivisering. Inom sektorn för byggnader arbetar myndigheten med nätverk i syfte att åstadkomma energieffektiviseringar i bostäder och lokaler. I nätverken ingår fastighetsägare, men det finns också satsningar på nätverk för myndigheter som syftar till att energieffektivisera till exempel verksamhetsel och byggnaders energianvändning. Ett syfte med nätverken är att demonstrera lönsamma energiåtgärder och skynda på introduktionen av energieffektiva system och produkter på marknaden. Exempel på nätverk är BeBo – beställargrupp bostäder, BeLok – beställargrupp lokaler och HyLok – nätverk för energieffektivisering i myndigheter utifrån ett hyresgästperspektiv. Arbetet med att underlätta introduktionen av ny teknik på marknaden skapar utrymme för företag att satsa på vidare innovation och utveckling för att nå framtida konkurrensfördelar

Energieffektiva myndigheter är ett administrativt stödinstrument. I ”Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter” regleras hur den offentliga sektorn kan bidra till en effektiv slutanvändning. Myndigheter, med vissa undantag, ska genomföra åtgärder som kan innebära kravställning på produkter, utrustning och byggnader, eller ett byte av utrustning till energimässigt bättre alternativ. Åtgärderna kan innebära ökad efterfrågan på såväl energitjänster som mer utvecklade produkter, vilket gynnar marknadsintroduktion och marknadsexpansion samt ger utrymme för nya innovativa lösningar som kan bidra till att energi- och klimatpolitiska mål uppfylls.

Energi- och klimatrådgivning är ett informativt stödinstrument. Bra alternativa produkter och tjänster som har potential att bidra till att möta samhällsutmaningarna inom miljö, energi och klimat är ofta innovationsbaserade. Vid marknadsintroduktion av nya varor och tjänster kan en brist på objektiv information om olika alternativ bromsa eller hindra införandet. Information som styrmedel är ett verktyg för att uppfylla klimat- och energipolitiska mål och används av landets kommunala energi- och klimatrådgivare. De svarar kostnadsfritt på frågor om uppvärmning, energikostnader, energieffektivisering, transporter, klimat, statliga bidrag inom energiområdet och mycket annat. Energi- och klimatrådgivningen vänder sig till allmänheten, små och medelstora företag, samt andra organisationer och ger konsumenter möjlighet att göra energi- och klimatsmarta val. Därmed ökar efterfrågan och det skapas en marknad med utrymme för nya innovationer som bidrar till en hållbar utveckling.

Information ges även till länsstyrelserna som har i uppdrag att ta fram regionala strategier för energi- och klimatfrågor i respektive län. Strategierna är ett viktigt led i den nationella energi- och klimatpolitiken för att kunna realisera målen på lokal och regional nivå. Syftet med strategierna är att minska klimatförändringarna, främja energiomställningen, öka andelen förnybar energi, samt främja energieffektivisering och ett effektivare transportsystem. Energimyndighetens roll är att stödja länsstyrelserna i arbetet, att ge råd och stöd, samt att tillhandahålla underlag och statistik. Arbetet med omställning och främjande av energieffektivisering driver fram innovationer och utveckling av nya tekniker och metoder.

3.2.8 Västra Götalandsregionen

Västra Götalandsregionen stödjer tillväxtföretag genom att medfinansiera utvecklingsinsatser som bland annat ska bidra till nyinvesteringar, ökad sysselsättning eller produktion. Det

finns finansiering för företag inom flera olika branscher och för såväl tillverkande företag som tjänsteföretag.

Regionutvecklingssekretariatet är den del av Västra Götalandsregionen som har uppdraget att hantera olika frågor för att stärka tillväxt och utveckling i Västra Götaland.

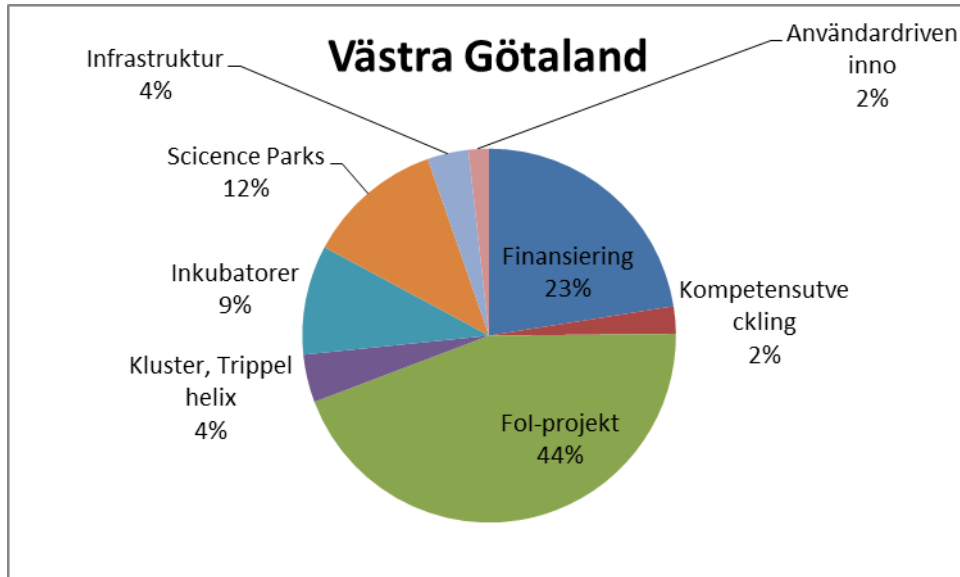
Regionutvecklingssekretariatets budget är cirka 728 mnkr år 2013. Av dessa 728 mnkr består 91 mnkr av ett statligt anslag medan övriga medel är regionala.

Programmet *Forskning och utveckling i små och medelstora företag* (FoU-kort) syftar till att stärka små och medelstora företags möjligheter att konkurrera på globala marknader, att förbättra den ömsesidiga kunskapsöverföringen mellan företag, akademi och forskningsinstitut, samt att skapa nya arbetstillfällen.

Regionutvecklingssekretariatet driver även FoI-projekt. Dessa är handlingsprogram för:

- livsmedel och gröna näringar
- hållbara transporter
- energi
- life science

Det finns även finansieringsstöd till företag: såddfinansiering, Fou-kort, konsultcheckar och investeringsstöd. Syftet är att stödja tillväxtföretag genom att medfinansiera utvecklingsinsatser som bland annat ska bidra till nyinvesteringar, ökad sysselsättning eller produktion.

Figur 6 Olika typer av policyinstrument i Västra götaland, i procent

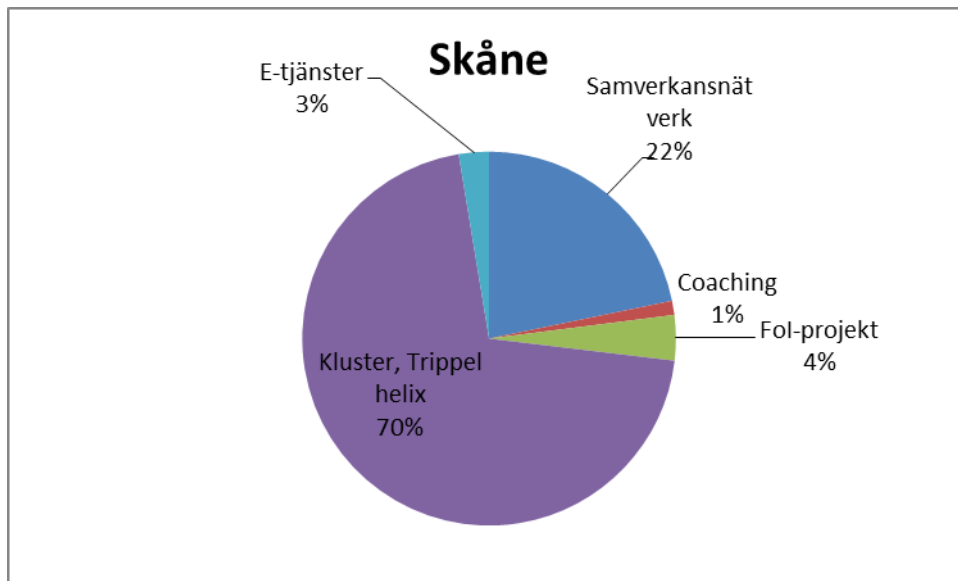
3.2.9 Region Skåne

Region Skånes förvaltning för näringslivsutveckling (Näringsliv Skåne) ansvarar för och koordinerar alla näringslivsfrågor inom Region Skåne. Arbetet på enheten är uppdelat i tre områden:

- *Innovationssystem* arbetar med produkter och nyföretagande som är sprungna ur forskning och utbildning. Viktiga inslag är också stöd och utveckling av kluster och klusterstrategier. Några viktiga kluster i Skåne är ICT (information & communication technologies), life science (forskning om och läkemedel inom främst diabetes, inflammation och immunologi, neurovetenskap och cancer), livsmedel, samt film och rörlig media.
- *Entreprenörskap* arbetar med att främja entreprenörskap, öka företagandet samt stärka konkurrenskraften hos skånska företag. Det viktigaste uppdraget är arbetet med samverkansnätverk för ESS och Max IV i regionen: Tita. Andra viktiga fokusområden är bland annat kvinnors och invandras företagande, en utvecklingsplattform för Skåne, entreprenörskap i utbildningssystemet, samt ett antal riktade program och utbildningsinsatser till främst små och medelstora företag. Några av de riktade insatserna är ”Produktutveckling för skånska småföretag” (PUSS) samt ”Skånska snabbväxare”.
- *Affärsutveckling* arbetar med att utveckla processer, metoder och koncept för skånska företag. Exempel på verktyg och program är ”Snabbväxande Företag”, ”Exportprogram”, ”Produktionseffektivitet”, ”Produktutveckling”, ”Systemleveranser”, ”Smart produktion” och ”Omställningsinsatser”.

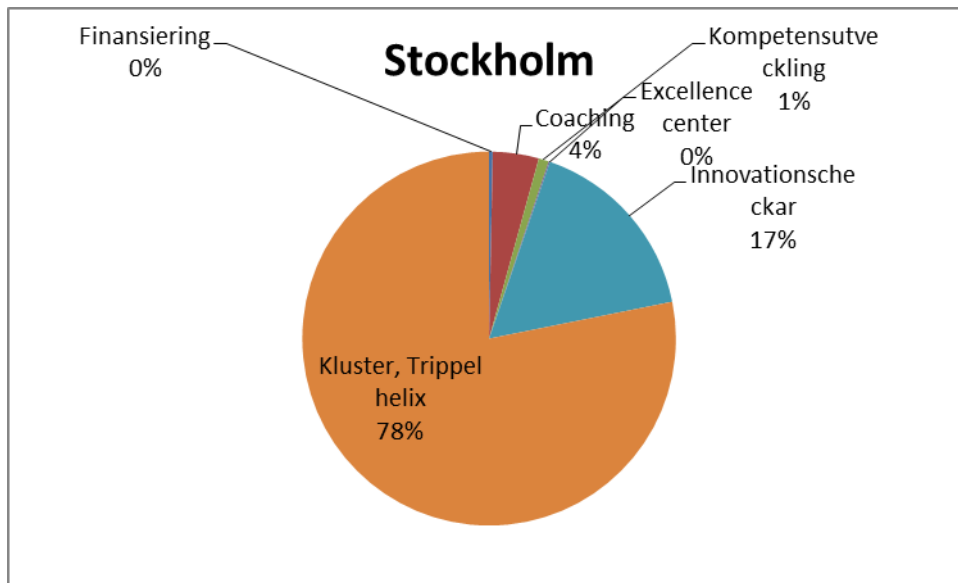
Region Skåne har beskrivit stödinstrument för 230 mkr vilka fördelar sig enligt nedan:

Figur 7 Olika typer av policyinstrument i Skåne, i procent

3.2.10 Stockholm

Stockholm har en mindre summa för regional tillväxt som hanteras av Länsstyrelsen. Därutöver finns en stor satsning av Strategiska Innovationsprogram på 150 miljoner per år som går till konsortier med olika aktörer från universitet, näringsliv och regioner.

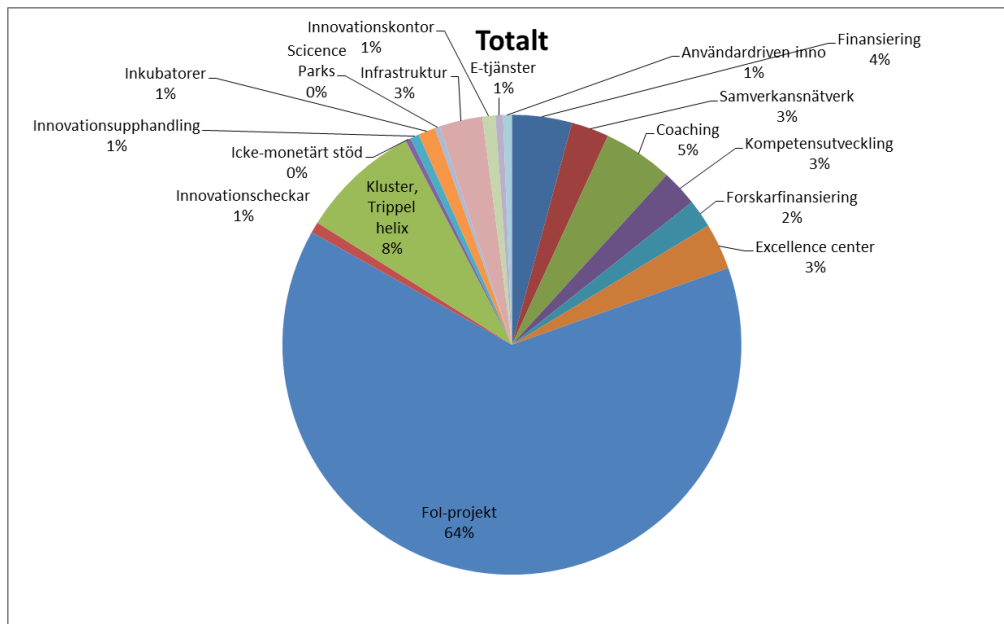
Figur 8 Olika typer av policyinstrument i Stockholm, i procent

Detta är program som har sitt ursprung i FoI-propositionen 2012/13. Syftet är att skapa förutsättningar för hållbara lösningar på globala samhällsutmaningar.

3.2.11 Den samlade bilden av policyinstrumentmixen

Totalt sett fördelar sig policyinstrumenten enligt nedan (Figur 9). Det som är mest slående är den tonvikt som i Sverige läggs på forskning- och innovationsprojekt (FoI-projekt)¹¹. Det är främst Vinnova och Energimyndigheten som (i termer av belopp) bedriver stöd i form av FoI-projekt.

¹¹ Av OECD STI Scoreboard (sidan 148) framgår att Sverige inte har några indirekta företagsstöd som till exempel "R&D tax credit". Tillväxtanalys rapport om skatteincitament (Svar Direkt 2012:01) för även en likande diskussion.

Figur 9 Totalbild av policyinstrumentmixen uppdelad på typer av instrument, i procent

Kartläggningen visar att myndigheterna har många relativt små policyinstrument som syftar till att stödja forskningsbaserad innovation och kommersialisering av forskningsresultat. Empirin visar också att verktygen för att ge stöd blandas med interna strategier. Ett exempel på denna sammanblandning återfinns i faktaruta 3 där Vinnova beskriver hur medel fördelas på olika strategiområden. Det är viktigt att notera skillnaden mellan beskrivningen av på vilket sätt pengar delas ut till bidragsmottagarna, det vill säga policyinstrumenten, och beskrivningen av hur budgeten fördelas på olika strategiområden. I föreliggande rapport ligger fokus på att beskriva på vilket sätt det statliga stödet delas ut till bidragsmottagarna, det vill säga policyinstrumenten.

Excel-filerna som presenteras i bilaga 1–3 stödjer det som har framkommit i både Europeiska kommissionens granskning och i OECD:s genomlysning. Många av aktörerna har flera mindre och överlappande instrument. Ett sådant område är SME-stöd. Flera aktörer har ett antal olika SME-instrument som har lanserats vid olika tidpunkter.

Stora samarbetsprojekt är ett annat område där de undersökta organisationerna har flera stöd. Det är problematiskt med flera parallella satsningar eftersom detta minskar möjligheten att kraftsamla och skapa en kritisk massa.

En ytterligare slutsats som kan dras utifrån underlaget är att de instrument som riktar sig mot tjänsteinnovation och innovationer i den offentliga sektorn är begränsade.

Det kan även konstateras att det finns likheter mellan stödinstrument och syften, såväl inom som mellan myndigheter och ute i regionerna. Det finns satsningar på små och medelstora företag, innovationsmiljöer, miljöteknik, ungdomar, fordonsindustrin, kvinnor, IKT etcetera. Satsningarna är inte identiska, men ibland kan ett givet företag och en grupp, bransch eller syfte inrymmas inom olika myndigheters program. Ibland kan de även vara aktuella för satsningar inom samma myndighet.

Underlaget i detta första skede är emellertid endast översiktligt. Det finns till exempel inte någon konsensus i beskrivningen av hur pengarna delas ut inom innovationspolitiken. FoI-

projekt kan exempelvis bestå av rådgivning, finansiering, testbäddar och kompetensutveckling. Inom varje enskilt projekt i de olika programmen för till exempel små och medelstora företag, kan det finnas en mängd olika stödinstrument.

I denna studie finns det även i vissa fall en sammanblandning mellan stödinstrument och strategier, det vill säga mellan de verktyg som används för att uppnå ett resultat, till exempel klustersatsningar och användardriven tillväxt. Det beror delvis på att det finns flera olika nivåer i systemet. Ett stödinstrument på en nivå kan vara en strategi när det förs vidare till lägre nivåer, där det kan bestå av flera stödinstrument. Längst ut kan det finnas ett mindre projekt som i sig har ett syfte och består av flera olika aktiviteter, till exempel rådgivning, erfarenhetsutbyte och seminarier.

Tillväxtanalys har frågat efter policyinstrument, det vill säga vilka sätt myndigheterna använder när de delar ut stöd, men transparensen i det inkomna datamaterialet har varit bristfällig. I det material Tillväxtanalys har fått, blandar myndigheterna stöd och interna strategiområden. Detta försvårar helhetsbilden eftersom medel kan räknas flera gånger.

Empirin visar att medel räknas flera gånger inom de studerade organisationerna. Samma summa kan samtidigt beskrivas på följande nivåer:

- programnivå
- utlysningsnivå
- projektnivå
- tillhörighet till interna strategiområden.

Dessutom visar empirin att det statliga stödet till innovation även räknas flera gånger mellan de tillfrågade organisationerna eftersom de ger stöd till varandra. Samma summa kan samtidigt beskrivas på följande nivåer:

- anslag som delas ut av de undersökta organisationerna
- statligt stöd som de undersökta organisationerna i ett tidigare skede har erhållit som bidragsmottagare och som beskrivs som om det vore en del av anslaget.

Enkelt beskrivet kan samma summa räknas på en rad olika sätt, vilket försvårar möjligheten att få en trovärdig bild av hur det statliga stödet till innovation verkligen delas ut till bidragsmottagarna.

Sammfattningsvis är kunskapen om policyinstrumentmixen ett område som behöver fördjupas ytterligare. Ett första steg är att undersöka hur det ser ut. Kartläggningen är början på ett systematiskt arbete för att få tillräcklig kännedom om vilka policyinstrument som faktiskt används, vad de syftar till och hur de kan komplettera varandra inom och mellan myndigheterna. Ett nästa steg skulle kunna vara att öka kunskapen om vilka instrument som är mest lämpliga för specifika syften eller målgrupper. Detta skulle kräva en djupare analys om vilka styrkor och begränsningar olika stödinstrument har. Det kan även vara aktuellt att analysera om stödinstrumenten i sig, enskilt eller i kombination, behöver utvecklas och bli bättre verktyg för att uppnå ett önskat resultat. Här genomför myndigheterna egna utvärderingar, men det finns behov av mer systematiska utvärderingar och bättre dataunderlag som tar hänsyn till de enskilda instrumentens påverkan på helheten.

3.3 Vad syns i mikrodatan för statligt stöd till näringslivet?

Tillväxtanalys mikrodatan för statligt stöd till näringslivet (MISS) är ett instrument för systematiska analyser av policyinstrumentmixen och dess effekter på innovationsförmågan hos stödjande aktörer. Mikrodatan över statliga stöd till näringslivet har tagits fram av Tillväxtanalys på regeringens uppdrag och omfattar stöd som förmedlas av ett antal statliga myndigheter och Almi. Anledningen till uppdraget har varit att dels utveckla statens rapportering av företagsstöd till EU och WTO, dels möjliggöra mer kompletta effektutvärderingar av enskilda stödinstrument¹². De aktörer som i dag lämnar uppgifter till databasen är Tillväxtverket, Skatteverket, Vinnova, Energimyndigheten och Almi¹³.

I den här kartläggningen av policyinstrument är datainsamlingen i MISS ett intressant initiativ. En komplett kartläggning av policyinstrumenten omfattar både stöd till företag och till andra aktörer. De policyinstrument som i dag ingår i MISS utgör alltså en del av de instrument som olika aktörer använder. Dagens version av MISS bidrar dock i begränsad omfattning vid analyser av policyinstrumentmixen i Sverige. Det största problemet är att den nuvarande versionen inte inkluderar allt stöd som har näringslivet som mottagare. Tillväxtanalys har i dag inte mandat att begära in sådan information från olika aktörer och de instrument som ingår i MISS i dag är därför endast en del av de företagsstöd som det offentliga administrerar genom olika aktörer. Exempel på offentliga aktörer som i dag inte lämnar uppgifter till MISS är bland annat Industrifonden, Norrlandsfonden, Region Skåne och Västra Götaland. Ett annat problem är att den nuvarande databasen inte beskriver instrumenten annat än med begrepp som lån och bidrag. För att beskriva policyinstrumentmixen krävs åtminstone de kategorier som återges ovan (avsnitt 0). Databasen MISS skiljer inte på olika politikområden som föranleder ett statligt stöd till företag. För att kunna skilja innovationspolitiskt motiverade stödinstrument från till exempel regionalpolitiska stöd bör en definition utvecklas som särskiljer dessa.

Vissa policyinstrument finns inte i databasen eftersom de inte är riktade till företag. Klusterstöd som Vinnväxt och stöd till universitetens samverkan ligger också utanför. För att mäta omfattning och fördelning av dessa behövs en utvecklad återrapportering från aktörerna till regeringen, alternativt att Tillväxtanalys får uppdraget att regelbundet samla in policyinstrumentmix-data.

¹² Tillväxtanalys har regeringens uppdrag att återrapportera omfattningen av statsstöd till EU och WTO. Statsstöd har en särskild definition och omfattar flera politikområden än enbart innovationspolitik, men har naturligtvis en tydlig koppling till en policyinstrumentmixanalys. Tillväxtanalys samlar in uppgifter om statsstöd med hjälp av en särskild enkät till myndigheterna. Se Statligt stöd till näringslivet 2011 (Tillväxtanalys 2012:05).

¹³ Se Tillväxtanalys (2012 a) för en närmare presentation av MISS. Tillväxtanalys författningssamling, MTF 2009:3, återger den juridiska grunden. Databasen har använts vid utvärdering av bland annat Regionalt investeringsstöd, se Tillväxtanalys (2012b).

Tabell 2 Aktörer i Tillväxtanalys MISS-databas, stöd för år 2010

Aktör	Huvudsaklig stödform	Antal stödärenden	Utbetalda belopp (mkr)
Tillväxtverket	Bidrag	4 046	916
Skatteverket	Avgiftsreduktion	11 809	494
Vinnova	Bidrag	899	666
Energimyndigheten	Bidrag	87	371
Almi	Lån	3 719	1 869
Summa		20 560	4 316

Källa: Tillväxtanalys (2012)

4 Utveckla lärandet med diagnostik

Trots att Sverige är ledande i internationella rankinglistor krävs en systematisk diagnostik av problem och insatser för att förbättra innovationsresultaten på både nationell och regional nivå. En utvecklad och systematisk diagnostik är en viktig del i en lärande innovationspolitik.

Tabellen nedan sammanfattar de områden där Tillväxtanalys har valt att fördjupa analysen för att utforska vilka delar av det svenska innovationssystemet som fungerar bra, respektive dåligt (Tabell 3).

Tabell 3 Diagnostik – Nya studier som identifierar utvecklingsområden

Diagnosområden	Rapportens namn
Oberoende granskning av innovationsstödjande myndighets utvärdering av de egna insatserna.	Granskning av Vinnovas effektutvärderingar
Förbättrad kunskap om företag som växer mycket snabbt och betyder mycket för tillväxten.	Snabbväxande företags innovationsarbete, en intervjustudie
Synliggöra nya former av innovation i statistiken.	Mäta design
Forskning och utbildning som en faktor som möjliggör innovationsarbetet.	Nordiska universitet i jakt på världsklass

Med stöd i OECD:s arbete med att utvärdera industripolitiken (OECD 2013), visar det innovationspolitiska ramverket (Figur 1) vikten av att känna till de politiska prioriteringarna för att kunna utvärdera om policyinstrumenten har varit framgångsrika.

4.1 Sammanfattningar av utförda studier

Följande avsnitt sammanfattar de fyra studier som exemplifierar hur diagnostikdelen i det föreslagna ramverket kan användas (Figur 1). Avsnittet är strukturerat på följande sätt:

Först presenteras en sammanfattning av rapporten som utforskar hur Vinnova utvärderar sitt eget innovationsstöd. Nästa sammanfattning ökar kunskapen om de snabbväxande företagen som står för en stor andel nya arbetstillfällen. Därefter sammanfattas rapporten som utforskar hur design kan mätas bättre. Slutligen presenteras en sammanfattning av den studie som jämför styrningen av universitet i Sverige och Danmark.

4.1.1 Granskning av Vinnovas effektutvärderingar

En effektiv och lärande innovationspolitik förutsätter att de finns rutiner för utvärderingar och processer och kunskap om hur dessa påverkar politikens inriktning och innehåll (Borrás 2009). Ett deluppdrag i regleringsbrevet har varit att genomföra en meta-analys av några effektutvärderingar av olika forskningsprogram som inriktats mot sektorer och branscher. För detta syfte valdes att antal specifika effektutvärderingar över sektorsinriktade program som Vinnova och dess föregångare har haft. Sektorsprogrammen fokuserade på tillverkningsindustrin i allmänhet och på program som riktades till fordonsbranschen specifikt. De fokuserade också på program för medicinsk teknik och livsmedel i syfte att generera hälsoekonomiska effekter, samt på program som stimulerat utvecklingen av förnyelsebara råvaror. Utvärderingarna genomfördes under perioden 2008 till 2010.

Meta-analysen diskuterar utvärderingarnas resultat utifrån tre perspektiv. Det första handlar om hur begreppet ”effekt” behandlas i utvärderingarna. Det andra redovisar den in-

formation och data som har använts i effektutvärderingarna. Det tredje perspektivet beskriver Vinnovas syn på effekter, deras arbete med effektanalyser genom åren och de lärdomar som har dragits av dessa: Vad har man lärt sig av effektanalyserna? Har de förändrats över tiden och hur arbetar man i dag för att försäkra sig om att få tillgång till rätt information för att kunna genomföra utvärderingar och uppföljningar?

En viktig utgångspunkt i den moderna utvärderingslitteraturen är att effekt bör ses som ett resultat av en insats som jämförs mot en norm som är relevant i sammanhanget. Jämförelsen kan göras med andra alternativa insatser eller att ingen insats har genomförts. En effekt som en offentlig aktör åstadkommer är ett resultat som inte hade kunnat realiseras utan aktörens åtgärd. Detta innebär att det finns ett behov av en kontrafaktisk (alternativ) metodansats som ofta förknippas med komplicerade metodologiska utmaningar och stora krav på datakvalitet.

De granskade effektutvärderingarna är omfattande och ambitiösa i sin ansats, medan operationaliseringen av genomförandet generellt håller en lägre nivå när det gäller empiriska metoder och krav på informationens tillförlitlighet och reliabilitet. Systemperspektiven som har inneburit att flera program och insatser har analyserats samlat, tillsammans med långa tidsspann mellan insats och den effekt som ska mätas, försvårar möjligheterna att skapa trovärdiga, kausala samband mellan insatser och effekter. Bedömningen är också att flera av effektanalyserna trots detta ofta drar långtgående slutsatser när det gäller programmets effekter. De studerade effektanalyserna får därför karaktären av ett sökande efter positiva effekter, istället för att vara neutralt granskande i syfte att bidra med ett lärande från insatserna. Som effektanalyserna presenteras framstår de studerade programmen därför som ”goda exempel” på resultat från genomförda program.

En brist är således att normen ofta är för svagt definierad för att det ska vara möjligt att tala om effekter i strikt kontrafaktisk mening. Det har medfört att det är svårt att empiriskt uppskatta de direkta och indirekta effekterna, vilket delvis beror på att de program som har utvärderats har varit mycket komplexa och omfattande, samt löpt över en lång tidsperiod. Dessa förhållanden gör det svårare att beskriva en tydlig kausalitet mellan insatser, resultat och effekter, vilket inte är ovanligt i dessa FoI-program. Under senare år har det vuxit fram en ökad medvetenhet om innebörden av effektbegreppet. Vinnova har samtidigt arbetat med att utveckla och säkra programteorin och insatslogiken direkt från start i nya program, med större krav på påverkbara effektmål, vilket gör det enklare att spåra förväntade effekter i senare skeden. Vinnova har också förbättrat informationshanteringen i programmen genom ett mer utbyggt system för projektredovisning och uppföljning, bland annat olika enkäter till de aktörer som deltar i ett projekt. Utifrån Vinnovas egna erfarenheter av de svårigheter och brister som de har funnit i tidigare effektanalyser har senare effektanalyser i högre utsträckning inriktats mot mer begränsade program, med kortare tidsspann mellan avslut och effektanalyser. Dessa fokuserar också mer på de effekter som programmen har reella förutsättningar att påverka.

Även om medvetenheten om hur effektutvärderingar bör genomföras har ökat hos myndigheterna, behövs det en bred diskussion om lämpliga insatser både när det gäller metoder och den information som ska inhämtas för att kunna förse regeringen och myndigheterna med lärande effektutvärderingar. Kunskapen om att effekter kräver ett kontrafaktiskt tillstånd bedöms fortfarande som relativt svag, inte bara inom myndigheter utan även bland många utvärderare. Att effektutvärderingar baseras på en medveten kontrafaktisk ansats kommer därför att ställa högre krav på utformningen av programteori, användning av olika metoder och det empiriska underlaget än tidigare.

4.1.2 Snabbväxande företags innovationsarbete

Snabbväxande företag har en hög innovationspolitisk uppmärksamhet då det har visat sig att ett fåtal snabbt växande företag står för en mycket stor andel av nya arbetstillfällen.

Tillväxtanalys har i flera olika rapporter analyserat fenomenet snabbväxande företag.¹⁴ I denna pilotstudie är intresset kvalitativt. En fråga är bland annat hur de snabbast växande företagen förklarar den snabba tillväxten? Vilka effekter har tillväxten på mätningarna och försöken att följa företagens bidrag till innovation och sysselsättning?

Få företag är snabbväxare

Resultatet av pilotstudien visar att antalet snabbväxande företag är mycket få. Den metod som har tillämpats i undersökningen visar sig fungera och bygger på att kvantitativt plocka ut ett antal snabbt växande företag som sedan följs upp med kvalitativa intervjuer som ger djup kunskap om ett begränsat antal företag.

Ett systematiskt utvecklingsarbete är centralt

De fallstudier som har gjorts indikerar att de snabbast växande företagen har en mer systematisk ledning och organisering av utvecklingsverksamheten. Medianföretagens arbete kännetecknas av ett mer ad-hoc förhållningssätt. Givet det begränsade urvalet av företag som har intervjuats, visar fallstudierna att de snabbväxande företagen i något större utsträckning är etablerade på marknader utanför Sverige.

Implikationer för att mäta innovation i företag som inte använder begreppet innovation

Pilotsstudien har vissa konsekvenser för hur innovationsbegreppet översätts eller operationaliseras för att en mätning ska kunna genomföras i bland annat SCB:s innovationsundersökning. Det framkom vid intervjuerna att även de mest framgångsrika företagen är obekväma med begreppet ”innovation”. De använder hellre uttryck som ”affärsutveckling” eller ”produktutveckling”.

Möjligen kan detta innebära att vissa av de snabbast växande företagen inte fångas i innovationsundersökningarna eftersom de inte bedömer att deras utvecklingsverksamhet har en innovationskaraktär.

Företagen beskriver även att vissa nyckelpersoner är speciellt viktiga för framgångsrika innovationsprocesser, exempelvis idégivare, entreprenörer, marknadsförare och försäljare. Mot denna bakgrund är det viktigt att notera att den svenska innovationsundersökningen inte har tagit med frågor om så kallade informella informationskällors bidrag till innovation. Intervjuerna indikerar att dessa nyckelpersoner kan vara viktiga för de snabbväxande företagens innovationsförmåga.

4.1.3 Att mäta design

I sitt flaggskeppsinitiativ Innovation Union har EU angett att design är ett viktigt område. Design är både ett resultat av, och en del i, innovationsaktiviteter som spelar en stor roll i företagens framgångar med innovationsutveckling. Som partner till Stiftelsen industri-design har Tillväxtanalys deltagit i det EU-finansierade projektet €design. Projektet syftar till att utveckla bättre verktyg för att mäta i vilken omfattning design används som innovationsaktivitet. I projektets svenska delar har även SCB deltagit med metodstöd.

¹⁴ Se Tillväxtanalys rapport *Snabbväxarnas dynamik – är hög företagstillväxt uthållig?*

Resultaten hittills i projektet anger att det fortfarande är mycket svårt att mäta kostnader och därmed den andel som är att betrakta som investering i företagets designarbete. Projektet har dock positiva erfarenheter av att det går att mäta förekomst av designarbete på ett mer fullständigt sätt än tidigare.

En konsekvens av bättre mätverktyg är att det går att få en bättre uppfattning om vilka företag som väljer design som aktivitet framför andra innovationsaktiviteter, vilket i ett senare skede kan påverka hur inriktningen på innovationsstöd som exempelvis designcheckar bör vara.¹⁵ Projektet €design har inrapporterat två delrapporter av sex planerade till EU-kommissionen. Ett särskilt seminarium har genomförts på OECD och arbetet nämns i bland annat OECD:s rapport om KBC.¹⁶ Projektet avslutas våren 2014.

I den underlagsrapport som Tillväxtanalys har varit med och tagit fram, är de viktigaste slutsatserna följande:

Brist på anpassning av tidigare undersökningar med definitionen för €design

€Design har föreslagit definitionen: ”Design är att integrera funktionella, känslomässiga och sociala nyttigheter”. Med den definitionen som grund är slutsatsen att hittills har ingen tidigare mätning av design stämt överens med den föreslagna definitionen. I tidigare försök har design antingen varit alltför snävt definierad eller inte definierats tillräckligt noggrant. För att kunna uppskatta förekomsten av design i företagets innovationsaktiviteter och betydelsen av design i företagen behövs förbättrade mätverktyg.

EU:s innovationundersökning (CIS) behandlar inte design på ett tillfredsställande sätt

Innovationsundersökningen (CIS) bygger på OECD:s Frascati- och Oslomanualer och är EU:s verktyg för att samla in data om innovation och innovationsaktiviteter på företagsnivå. Design som inte representerar de designprocesser som i dag är realitet i många företag ingår i mycket begränsad omfattning.

En förbättrad behandling av designverksamhet i CIS – riktlinjer för testning

Rapporten föreslår två sätt för att förbättra hanteringen av design inom den befintliga strukturen i innovationsundersökningen (CIS). Den ena syftar till att hantera design som en del i de nuvarande innovationsaktiviteterna. Nackdelen med detta förslag är att det kräver stora ändringar av den nuvarande strukturen och det är osäkert om det går att införskaffa data på ett tillförlitligt sätt. Det andra alternativet är en mindre ändring av innovationsundersökningen, men medför färre detaljer i datainsamlingen. De föreslagna alternativen kommer att testas inom projektets ramar.

4.1.4 Nordiska universitet i jakt på världsklass

I underlagsrapporten till OECD:s utvärdering av svensk innovationspolitik konstaterade Tillväxtanalys att vissa indikatorer förvisso visade en hög nivå på forskningskvaliteten vid

¹⁵ Tillväxtanalys har tillsammans med Stiftelsen Industridesign och forskaren James Moultrie, Cambridge University, skrivit en delrapport om erfarenheter av att mäta design och hur avkastning av design kan formuleras. Rapporten är inlämnad till EU-kommissionen <http://www.flussobjekte.at/hpall/daten/Design%20WP%202%20-%20Guideline%20and%20research%20report.pdf>.

¹⁶ OECD (2013) *Supporting Investment in Knowledge Capital, Growth and Innovation*.

svenska lärosäten, men att utvecklingen var svag i jämförelse med lärosäten i andra europeiska länder.

Förväntningarna på universiteten växer över hela världen – de ska skapa värden som syns och är till nytta och gagn för hela samhället. Samtidigt pågår en intensiv jakt på att hitta den form och modell som kan förverkliga dessa ambitiösa mål. Det laboreras med olika typer av styrning, finansiering och organisation för att hitta en ”best practice” för olika typer av lärosäten. Även om universiteten inte ”konkurrerar” med varandra i traditionell mening, finns det ändå påfallande stora skillnader mellan hur väl universiteten i olika länder fungerar. Detta syns i olika utvärderingar, rankingar med mera.

Hur väl står sig då de svenska universiteten i detta framväxande konkurrensutsatta universitetslandskap? Är de existerande svenska styrnings- och ledningsstrukturerna anpassade till de nya förutsättningarna?

Ett svar erhålls genom att jämföra med universitet i länder med liknande villkor som Sverige. Underlagsrapporten behandlar utvecklingen av forskningen vid två universitet, ett i Danmark (Århus) och ett i Sverige (Göteborgs Universitet). Bakgrunden till studien är den divergerande utvecklingen för dansk respektive svensk forskning och svenska och danska universitet med avseende på det vetenskapliga genomslaget. Dansk forskning och danska universitet blir allt mer internationellt synliga, medan deras svenska motsvarigheter har sett sina positioner stagnera, om än på en hög nivå.

Hur kan dessa skillnader beskrivas och förklaras? Studien utgår från fyra analytiska nivåer: ledning, finansiering, tjänstestruktur och karriärvägar. Två medicinska fakulteter har studerats ingående utifrån dessa kategorier.

Studien visar att det finns många likheter men också skillnader mellan Danmark och Sverige. Universitetsledningarnas ställning är tydligare i det danska exemplet. De sätter upp mål för rekrytering, finansiering, organisation med mera på ett tydligare sätt än i det svenska exemplet och har mandat att försöka uppnå dem.

Rollen som akademisk ledare är mer väldefinierad i Århus och mer resurser är kopplade till färre tjänster. Antalet forskargrupper är väsentligt lägre och överblicken och styrningen av områden och specialiseringar är starkare än i den svenska fallstudien.

De danska fakulteterna förfogar själva över en majoritet av resurserna och har ett tydligare ansvar för rekrytering och prioritering av områden. Detta syns även i det enskilda fallet Århus. I den svenska jämförelsen är institutionens roll svagare och den huvudsakliga styrningen av verksamhetens inriktning utövas av forskargrupperna.

Finansieringssystemet i Danmark kompletterar de akademiska tjänsterna men används inte för att finansiera lärarnas egna löner eller för att bygga hela karriärvägar. Århus ”äger” därmed sin rekrytering av fast personal, medan Göteborg är mer beroende av extern finansiering, också för fasta tjänster.

Universiteten har länge ansetts som både generella och unika: generella därför att de finns nära nog överallt med samma övergripande struktur, men samtidigt unika och svåra att jämföra eftersom de verkar i skilda nationella kontexter. De presterar också olika, har olika ställning i rankingar och rekryterar studenter på olika sätt. I denna fallstudie av två universitet och två fakulteter har därför en ”modell” för förståelsen av universitetens ställning formulerats, där ledarskap, organisation, finansiering och auktoritet har utgjort en analytisk ram för att förstå kvaliteten i verksamheten. Detta är i ökande grad föremål för diskussion

och debatt i den vetenskapliga litteraturen. Frågor om hur universiteten organiseras och på vilket sätt det påverkar deras ställning och position är i snabb tillväxt.

4.2 Sammanfattning

Använda erfarenheter från utvärderingar

Det diagnostiska exemplet som granskar Vinnovas effektutvärderingar visar på ett behov av att använda erfarenheten från utvärderingar för att förbättra framtida stöd. Tillväxtanalys har låtit studera hur Vinnova utvärderat sina sektors- och branschprogram. Resultaten visar att utvärderingarna är ambitiösa men att resultaten bland annat har haft ett begränsat värde för utformandet av nya policyinstrument. Empirin visar att utvärderingarna fokuserar på att beskriva resultaten av genomförda program snarare än att mäta effekter mot en tydlig kontrafaktisk norm. Detta innebär begränsade effekter på lärandet om hur implementeringen av innovationspolitiken kan förbättras.

Förbättra statistikunderlaget

Därtill presenteras två diagnostiska exempel som visar på ett fortsatt behov av att förbättra det statistiska underlaget som lägger grunden för utformningen av innovationspolitiken. Tillväxtanalys samarbetar nära med SCB i det uppdrag SCB har av regeringen att utveckla innovationsindikatorer.

Det första diagnostiska exemplet på hur det statistiska underlaget kan förbättras fokuserar på att mäta snabbväxande företag. De har fått mycket innovationspolitisk uppmärksamhet eftersom flera studier visar att ett fåtal snabbväxande företag står för en mycket stor andel nya arbetstillfällen. Mot denna bakgrund har Tillväxtanalys utforskat hur mätningen av de företag som växer snabbt kan förbättras.

Det andra diagnostiska exemplet på hur det statistiska underlaget kan förbättras fokuserar på att mäta nya former av innovation. I den innovationspolitiska diskussionen anläggs en bred syn på innovation. Det innebär att innovation ses som bredare än en värdeskapande aktivitet som enbart utgår från forskning och utveckling. Nya former av innovation, såsom design och tjänsteinnovation som inte är forskningsbaserade, får allt större betydelse. Då de innovationspolitiska prioriteringarna ofta bygger på statistikunderlag blir det svårare att främja områden som inte syns så väl i statistiken i dag. För att bidra till att synliggöra nya former av innovation har Tillväxtanalys utforskat hur området design kan mätas bättre.

Lärosäten i internationell toppklass

I en allt mer konkurrensutsatt värld behöver det innovationspolitiska systemets aktörer vara av internationell toppklass, vilket motiverar fortsatta studier av hur lärosäten och andra utvecklas mot best-practice. En viktig faktor för att stärka innovationsprestationerna i Sverige är att utforska varför Sverige halkar efter andra innovationsledande länder när det gäller utbildning- och forskningskvalitet. Den europeiska innovationsundersökningen, Innovation Union Scoreboard (EC 2013), illustrerar att forskning och utbildning är en faktor som kan stärka innovationsprestationerna i Sverige. En ny studie av vetenskapsrådet (VR 2012) diskuterar kvaliteten på den svenska forskningen. Svensk forskning håller hög internationell klass men flera jämförbara länder är starkare och blir hela tiden bättre, medan Sveriges resultat är oförändrade. Tillväxtanalys nya studie visar på likheter och skillnader mellan hur verksamheten styrs vid Århus universitet i Danmark respektive Göteborgs universitet i Sverige.

5 Diskussion och slutsatser

Under 2011 genomförde Tillväxtanalys studien *The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System* som var underlag för den utvärdering av svensk innovationspolitik som genomfördes av OECD och som publicerades i november 2012. I november 2012 publicerades regeringens innovationsstrategi.

Syftet med denna rapport är att sammanfatta hur Tillväxtanalys har valt att hantera de två deluppdrag som formulerades i 2012 års regleringsbrev, med utgångspunkt från innovationsstrategin och bakgrundsstudien:

- utveckla en ram för innovationspolitiska analyser och utvärderingar
- vidareutveckla arbetet kring slutsatserna i rapporten *The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation System*.

Tillväxtanalys föreslår ett ramverk för att beskriva hur existerande stöd fungerar och för att exemplifiera hur politiska intentioner som formulerades i innovationsstrategin kan vägleda de aktörer som ska implementera den svenska innovationspolitiken. Ramverket bygger på OECD:s begrepp som levererades i OECD:s utvärdering i november 2012.

Det innovationspolitiska ramverk som har föreslagits kan utgöra en övergripande plattform för kontinuerliga diskussioner, samt bidra till analyser av hur den svenska innovationsstrategin och policymixen kan implementeras.

5.1 Fortsatt lärandet med stöd av policyinstrumentmixen

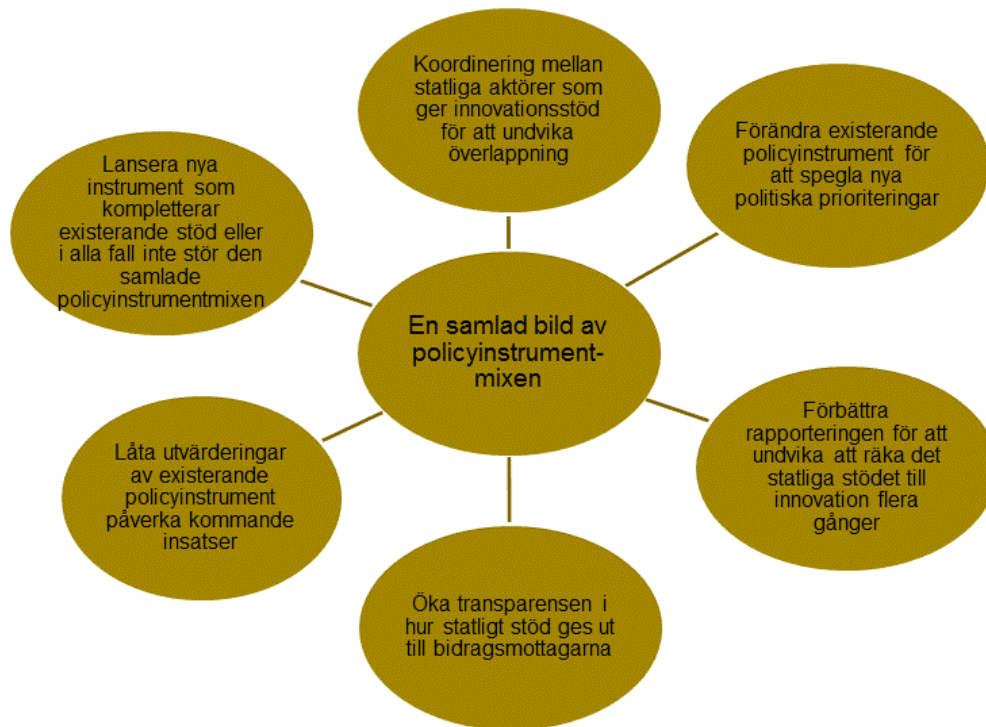
Den genomförda kartläggningen av policyinstrumentmixen stödjer det som har framkommit i både Europeiska kommissionens granskning och OECD:s genomlysning: många aktörer har flera mindre och överlappande instrument. Ett område där stöden överlappar varandra är SME-stöd. Flera aktörer har ett antal olika insatser för att stödja SME, vilka har lanserats vid olika tidpunkter. Stora samarbetsprojekt är ett annat område där de undersökta organisationerna har flera stöd. OECD:s genomlysning framhäver att det är problematiskt med flera parallella satsningar eftersom detta minskar möjligheten att kraftsamla och skapa en kritisk massa.

Denna initiala kartläggning av den svenska policyinstrumentmixen kan användas på olika sätt. I figuren nedan formuleras därför några fortsatta överväganden (Figur 10).

Kunskapen från kartläggningen kan användas för att:

- koordinera de statliga aktörer som ger innovationsstöd för att undvika överlappning eller hitta områden som inte alls har täckts in
- öka transparensen i hur det statliga stödet förmedlas till bidragsmottagarna
- ge vägledning i hur existerande policyinstrument kan förändras för att bättre spegla nya politiska prioriteringar
- ge vägledning i hur nya instrument som lanseras kan komplettera, eller åtminstone inte störa, den existerande policyinstrumentmixen
- låta utvärderingar av existerande policyinstrument påverka utformningen av kommande insatser

- förbättra rapporteringen från de undersökta organisationerna för att undvika att det statliga stödet till innovation räknas flera gånger.

Figur 10 Typologi som beskriver hur kunskapen från policyinstrumentmixen kan användas

5.2 Fortsatt lärandet med förbättrad diagnostik

Diagnostiken omfattar nya studier som utforskar vilka delar i innovationssystemet som fungerar bra respektive dåligt. Tabellen nedan föreslår hur Tillväxtanalys fyra diagnostiska studier kan användas för att skapa lärande inom andra delar i det innovationspolitiska ramverket.

Tabell 4 Hur diagnostik används i det innovaitonspolitiska ramverket

Namn på diagnostikstudie	Resultat	Hur kunskapen kan användas för att skapa lärande i det innovaitonspolitiska ramverket
Metastudie av några av Vinnovas effektutvärderingar	Empirin visar att utvärderingarna fokuserar på att beskriva resultaten från genomförda program snarare än att mäta effekter mot en tydlig kontrafaktisk norm.	Vid utformningen av svensk innovationspolicy bör oberoende utvärderingar övervägas för att säkerställa att politiken implementeras på bästa sätt.
Snabbväxande företag	Resultatet tyder på att snabbväxande företag inte fångas i innovationsstatistiken.	Det behövs mer kunskap om hur viktiga dessa företag verkligen är för svensk tillväxt för att kunna påverka utformningen av innovationspolitiken, dvs. det behövs mer diagnostik.
Mäta design	Inom ramen för ett EU-samarbete har Tillväxtanalys gett rekommendationer på hur design kan mätas bättre.	Förslag på hur design kan mätas bättre har inkommerats i indikatorutvecklingen vid Europeiska kommissionen, samt i OECD:s arbete med att revidera Frascati-manualen. Diagnostikprocessen fortsätter på internationell nivå.
Nordiska universitet i jakt på världsklass	Tillväxtanalys rapport visar att universitetsledningens ställning är tydligare på Aarhus universitet än på Göteborgs universitet där resurserna kontrolleras på institutionsnivå.	Universiteten får en allt mer framträdande roll i innovationspolitiken som utbildnings- och forskningsnoder, vilket kräver en ökad koordinering mellan innovations- och forskningspolitik.

5.3 Tillväxtanalys roll i det framtida arbetet

Den analysram som har föreslagits i rapporten och de nya studier som har utförts inom ramen för regeringsuppdraget pekar på fördelarna av ett fortlöpande lärande med fokus på att bygga upp kompetens och färdigheter. Detta gäller i såväl utformningen av den svenska innovationspolitiken, implementeringen av innovationsstrategin som i utformningen av policyinstrumentmixen. Lärandet omfattar både anpassning och kompetensbyggande för att optimera effektiviteten i det svenska innovationssystemet. När det inte finns något enkelt facit på vad som är en optimal utformning blir förmågan till lärande, kopplat till styrning, viktiga inslag i den innovaitonspolitiska utvecklingen.

En svårighet för en lärande innovaitonspolitik är Sveriges unika sätt att organisera hur en policy formuleras. Den svenska regeringsstrukturen är baserad på en tydlig arbetsfördelning mellan policyformulerande departement och verkställande myndigheter. Därtill kommer det komplexa policyfält som utgör innovaitonspolitiken och som omfattar bredd, aktörer och angränsade policyområden. Den föreslagna ramen ska därför ses som en gemensam plattform för att på ett systematiskt sätt identifiera analys- och utvecklingsbehovet för innovaitonspolitiken, samt bidra till bättre samordning med de verkställande aktörerna.

Referenser

- Bleda, M. and P. del Río (2013). "The market failure and the systemic failure rationales in technological innovation systems." Research Policy 42(5): 1039–1052.
- Borrás, S. (2009). "The Widening and Deepening of Innovation Policy: What Conditions Provide for Effective Governance?" Circle working paper no. 2009/02.
- EC (2013). Innovation Union Scoreboard 2013, European Commission.
- Edquist, C. (2011). "Design of innovation policy through diagnostic analysis: identification of systemic problems (or failures)." Industrial & Corporate Change 20(6): 1725–1753.
- Flanagan, K., E. Uyarra, et al. (2011). "Reconceptualising the 'policy mix' for innovation." Research Policy 40(5): 702–713.
- Laranja, M., E. Uyarra, et al. (2008). "Policies for science, technology and innovation: Translating rationales into regional policies in a multi-level setting." Research Policy 37(5): 823–835.
- Lundvall, B. Å. (2007). "National Innovation Systems – Analytical Concept and Development Tool." Industry and Innovation 14(1): 95–119.
- OECD (2010). The Innovation Policy Mix, OECD Publishing.
- OECD (2011). Business Innovation Policies, OECD Publishing.
- OECD (2011). Demand-side Innovation Policies, OECD Publishing.
- OECD (2012). OECD Reviews of Innovation Policy: Sweden, OECD Publishing.
- OECD (2013). "Beyond Industrial Policy: Emerging Issues and New Trends." Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 2.
- Poel, M. and L. Kool (2009). "Innovation in information society policy: rationale, policy mix and impact in The Netherlands." Info 11(6): 51–68.
- Tillväxtanalys (2011). The Performance and challenges of the Swedish National Innovation system – A background report to OECD. WP/PM 2011:04.
- Tillväxtanalys (2012). Regionalt investeringsstöd – En effektutvärdering i en värld med många företagsstöd. WP/PM.
- Tillväxtanalys (2013). Innovationsklimatet i Sverige, Indikatorer till den nationella innovationsstrategin 2013. WP/PM.
- Tillväxtanalys (2013). Kartläggning av SK-medel inom Rose – struktur, användning och uppföljning. WP/PM.
- Williams, C. C., J. Windebank, et al. (2013). "Public policy innovations: the case of undeclared work." Management Decision 51(6): 1161–1175.
- VR (2012). The Swedish production of highly cited papers. 2012:5.
- Åström (2006). The "Policy mix" project, Country review Sweden. F. C. U. AB.

Bilaga 1 Översikt policyinstrument på Vinnova

Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Relationen till innovationspolitiken															
				Kunskapsbyggande			Ramvillkor				Riktat stöd					kommersialisering			
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärsutvecklingsstöd	
Inkubatorer	Innovationsbrons inkubatorsatsning	50 mnkr/år	Innovationsbron									x						x	x
VINN NU	Stöd till nystartade företag	10 mnkr/år	Nya företag									x							x
Verifiering för tillväxt	Stöd till kommersialisering av forskning	50 mnkr/år	UoH																
Unga innovativa SMF	Stödjer unga tillväxtföretag	20 mnkr	Företag									x							
Forska & Väx	Stöd till SME för att växa	124 mnkr (utbet. 2012)	Företag									x							x
Eureka och Eurostars	EU-samarbete för att stödja marknadsnära forskning	91 mnkr (utbet. 2012)	Företag och akademi																X
Innovationscheckar	Checkar till SMF	10 mnkr/år	Företag									x							
Innovationsslussar och testbäddar	Stödjer utvecklingen av idéer till behovsdrivna innovationer	31 mnkr (utbet. 2012)	Vårdanställda och företag															x	
Innovationskraft i offentlig verksamhet (Frön)	Planeringsbidrag, utveckla förändringsledning	14,5 mnkr (utbet. 2012)	Offentlig sektor			x													
VINNMER	Öka antalet forskarmeriterade kvinnor	56 mnkr (utbet. år	Kvinnliga forskare		x														

Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Relationen till innovationspolitiken															
				Kunskapsbyggande			Ramvillkor					Riktat stöd					kommersialisering		
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärsutvecklingsstöd	
		2012)																	
Mobility for Growth	Stöd till erfarna forskare för internationella samarbeten	Cirka 53 mnkr/år	Forskare		x														
Nyckelaktörsprogrammet	Stöd till samverkan mellan akademi, företag och det omgivande samhället	45,5 mnkr (utbet. 2012)	UoH samverkanskontor			x													
VINN Excellence center	Centrumsatsningar som fokuserar på och omfattar både grundforskning och tillämpad forskning	Cirka 120 mnkr/år	Universitet													x			
Berzelii Centra	Riktat sig mot excellent grundforskning	Cirka 25 mnkr/år	Universitet													x			
Institute excellence centers	Stöd till forskningsinstitut	45,5 mnkr (utbet. 2012)	Forskningsinstitut					x											
Industry excellence center	FoU-center vid lärosäten där industrin går in med en extra hög medfinansiering	7 mnkr/år	UoH													x			
VINNVÄXT	Forskningscenter med en stark samverkan mellan industri, universitet och högskolor	Cirka 80 mnkr/år	Universitet/Klusterorganisation									x				x			
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet	Syftet är att vidareutveckla forskningsresurserna inom området	Cirka 55 mnkr	Bransch fokus											x					
FFI	Syftet är att öka svensk fordonsindustris konkurrenskraft	Cirka 450 mnkr	Bransch fokus											x					

Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Relationen till innovationspolitiken														
				Kunskapsbyggande			Ramvillkor				Riktat stöd					kommersialisering		
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärutvecklingsstöd
Finansmarknadsforskning	Stärka den svenska finansmarknadsforskningens internationella konkurrenskraft	30 mnkr/år	UoH			x												
Strategiska innovationsprogram	Samverkar inom områden av stor vikt för Sverige	34 mnkr (utbet. 2012)	UoH, offentlig sektor, Företag												x			
Bygginnovationen	Syftet är att implementera resultat från existerande byggforskning	Cirka 8 mnkr/år	Bransch fokus										x					
Utmaningsdriven innovation	Syftet är att stimulera nya lösningar på viktiga samhällsutmaningar	112 mnkr (utbet. 2012)	Företag och UoH			x												
Globala samverkansprogram	Implementera svenska regeringens S&T-avtal med Japan, Indien och Kina. Diskussioner pågår med Brasilien	Cirka 50 mnkr/år	Akademi och företag		x													
Förnyelse av kunskap	Syftar till att utveckla ny kunskap för dagens och framtidens behov och stödja innovation i tidiga skeden. Programmen fokuserar på områdena Hälsa, Produktion och Arbetsliv, Tjänster och IKT, samt Transport och Miljö.	Cirka 30 mnkr/år per område	Generellt			x												

Bilaga 2 Översikt policyinstrument på Tillväxtverket

Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Relationen till innovationspolitiken														
				Kunskapsbyggnad			Ramvillkor				Riktat stöd				Kommersialisering			
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärsutvecklingsstöd
Entreprenörskap vid universitet och högskolor		4 mnkr	UoH			x												
Ungas innovationskraft	Ta tillvara ungas idéer och innovationskraft	10 mnkr/år 2013–2014	Främjare			x												
Främja Kvinnors Företagande	Fler företagarkvinnor, tillväxt	65 mnkr/år	rådgivare m.fl.	x		x												
Samhällsentreprenörskap och soc. Innovationer	Fler företag, fler i arbete, innovationer	5 mnkr/år	rådgivare m.fl.			x												
Kooperativ utveckling	Fler företag, kooperativ och regional utveckling	38 mnkr/år	Cooperation			x												x
Affärsutveckling	Växande företag, utveckling och innovationer	100 mnkr/år	Företag och nätverk													x		x
Underleverantörer i fordonsindustrin	Stärkt konkurrenskraft	20 mnkr/2 år	Företag och nätverk										x					

				Relationen till innovationspolitiken															
Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Kunskapsbyggnad			Ramvillkor			Riktat stöd					Kommersialisering				
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärsutvecklingsstöd	
Demomiljö	Internationalisering för SME	40 mnkr	SME									x					x		
Miljödriven Tillväxt	Affärsutveckling, internationalisering	60 mnkr	SME									x	x						
Internationalisering	Miljöteknikstrategin	24 mnkr	SME									x							
Internationalisering	IT-företag	3 mnkr/år	SME									x							
Östersjöregionen	Samarbeten	5 mnkr/år	SME										x				x		
Enterprise Europe Network	Innovation, internationalisering	20 mnkr/år	Organisation			x											x		x
Stöd till kommersiell och offentlig service	Stödja innovation i offentlig sektor	31 mnkr/år	Offentliga aktörer på regional och lokal nivå													x			
Tillväxtskapande samhällsplanering	Innovativ samhandling mellan offentliga aktörer	Cirka 20 mnkr	Offentliga aktörer på regional och lokal nivå	x		x													

Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Relationen till innovationspolitiken														
				Kunskapsbyggnad			Ramvillkor				Riktat stöd				Kommersialisering			
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärsutvecklingsstöd
Regionala kompetensplattformar	Behovsmotiverad kompetensutveckling.	60 mnkr	Regionalt tillväxtansvariga			X												
Regionalt innovationsarbete och kluster	Uppväxling av företagsdrivna klusterinitiativ	140 mnkr i tre år	Regionalt tillväxtansvariga			X						X						
Verksamt.se, Mina meddelanden	Förenkla e-tjänster genom användarmedverkan	42 mnkr i tre år	SME, rådgivare med flera						X									
Tjänstedirektivet – Kontaktpunkten	Fler företag, förenkling, utveckling och internationalisering	4,7 mnkr/år	Utländska och svftg, myndigheter, länsstyrelser, Kommuner			X												
e-SENS (EU-projekt)	Fler företag, utveckling och internationalisering	3 mnkr i tre år	Offentliga org			X												

				Relationen till innovationspolitiken															
Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Kunskapsbyggnad			Ramvillkor			Riktat stöd					Kommersialisering				
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärsutvecklingsstöd	
Transformativa kluster	Pilotprojekt, utmaningsdriven innovation	2 mnkr	Företag, offentliga org			X													
Regelförenkling	Förenkling av innovation och företagande	9 mnkr/år	Ftg, myndigheter							X									
Minskat och förenklat uppgiftslämnande	Förenkling för företag	1 mnkr	Ftg, myndigheter							X									
Regionala sysselsättnings- och investeringsbidrag	Finansiering av innovativa produkter och tjänster	140 mnkr/år *	Företag					X											
Affärsänglar, nätverk	Finansiering i tidiga skeden	5mnkr/år	Ftg & nätverk			X													

Bilaga 3 Översikt policyinstrument på Energimyndigheten

Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Relationen till innovationspolitiken														
				Kunskapsbyggnad			Ramvillkor			Riktat stöd				kommersialisering				
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärsutvecklingsstöd
Stöd till forskning och innovation		1,3 mdr/år																
Program	Ett tiotal program till forskning vid UoH där EM är huvudsaklig finansiär (grundforskning och grundläggande forskning), cirka 130 mkr. Ett tiotal centrumbildningar (kompetenscenter och andra center) i samverkan med högskola och industri, cirka 120 mkr. Ett trettiotal program i samverkan med i huvudsak näringslivet, cirka 450 mkr. I programverksamhet (utom center) tilldelas medel efter utlysningförfarande.	2012: cirka 720 mnkr																
Projekt	Forskning och innovations projekt	2012: cirka 300 mnkr																

Namn	Beskrivning	Budget	Mottagare	Relationen till innovationspolitiken															
				Kunskapsbyggnad			Ramvillkor				Riktat stöd				kommersialisering				
				Nya former av innovation	Mobilitet	Medvetandegöra	IPR	finansiering	IKT som möjliggörare	Nyföretagande	SMF stöd	kluster samarbeten	Tillverkande industri	Tjänsteverksamhet	Samarbetsprojekt (stora)	Demonstratorer	Verifiering	Affärsutvecklingsstöd	
Fol-internationellt	Stöd till medverkan i internationella samarbeten	För internationellt 2013: ERA-net IEA och bilateralt, cirka 60 mnkr																	
Fol-internationellt	Internationella nätverk	Medel från Fol-anslaget									X						X	X	X
Fol-internationellt	Bilaterala samverkansavtal med till exempel Brasilien, Förenade arabemiraten, Indien, Kina, Ryssland och USA	Medel från Fol-anslaget																	
Fol-affärsutveckling, affärstävlingar	Exempel på verksamheter som får stöd är Venture Cup och VINN NU (i samverkan med Vinnova)																		X

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Brasilia, New Delhi, Peking, Tokyo och Washington D.C.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser

Om rapportserien:

Rapportserien är Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer. I rapportserien ingår även myndighetens faktasammanställningar.

Övriga serier:

Statistikserien – löpande statistikproduktion.

Svar direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.

Working paper/PM – metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter är exempel på publikationer i serien.

Foto: Sergey Nivens/mostphotos.com